

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ANTRENÖRLÜK EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**AMATÖR FUTBOLCULARIN YENİ TİP COVID-19'A
YAKALANMA KAYGILARININ İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Fatih Mehmet ÇAKIRTAŞ

Danışman
Doç. Dr. Mehmet ÇEBİ

SAMSUN
2022

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ANTRENÖRLÜK EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**AMATÖR FUTBOLCULARIN YENİ TİP COVID-19'A
YAKALANMA KAYGILARININ İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Fatih Mehmet ÇAKIRTAŞ

Danışman

Doç. Dr. Mehmet ÇEBİ

SAMSUN
2022

TEZ KABUL VE ONAYI

Fatih Mehmet ÇAKIRTAŞ tarafından, **Doç. Dr. Mehmet ÇEBİ** danışmanlığında hazırlanan “**Amatör Futbolcuların Yeni Tip Covid-19’a Yakalanma Kaygılarının İncelenmesi**” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 28.3.2022 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	İmza	Sonuç
Başkan	Doç. Dr. Bade YAMAK Ondokuz Mayıs Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye (Danışman)	Doç. Dr. Mehmet ÇEBİ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet İMAMOĞLU Sinop Üniversitesi Spor Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

ONAY
... / ... / ...
Prof. Dr. Ali BOLAT
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

İmza

... / ... / 20...

Fatih Mehmet ÇAKIRTAŞ

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı: Amatör Futbolcuların Yeni Tip Covid 19'a Yakalanma Kaygılarının İncelenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 10.01.2022 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 29

Tek kaynak oranı : % 4 çıkmıştır.

İmza

... / ... / 20...

Doç. Dr. Mehmet ÇEBİ

ÖZET

AMATÖR FUTBOLCULARIN YENİ TİP COVID-19'A YAKALANMA KAYGILARININ İNCELENMESİ

Fatih Mehmet ÇAKIRTAŞ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans, Mart/2022
Danışman: Doç. Dr. Mehmet ÇEBİ

Amaç: Bu çalışmanın amacı amatör futbolcuların yeni tip korona virüse yakalanma kaygılarının araştırılması ve incelenmesidir. Yeni Tip COVID-19 ülkemizde görüldüğü tarihten bu yana oynanmayan amatör ligler, sporcuları maddi ve manevi olarak oldukça zor durumda bırakmıştır. Bu çalışmada amatör futbolcuların kaygı durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot: Araştırmaya, Samsun ilinde bulunan amatör futbol kulüplerinde oynayan 18-40 yaş aralığındaki toplam 187 sporcu katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Tekkurşun Demir vd., (2020) tarafından geliştirilen “Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısı Ölçeği (SYTKYKÖ)” kullanılmıştır. Ölçek 16 madde ve 2 faktörden oluşmaktadır.

Bulgular: Yaş gruplarına göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında fark yoktur ($p>0,05$). Spor yılına göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında bireysel kaygı ile toplam kaygı puanlarında 3-14 yıl olanlar 15 yıl ve üzeri olanlardan daha yüksek puana sahip olarak bulunmuştur ($p<0,05$). Eğitim durumuna göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında bireysel ve toplam kaygı puanlarında lisansüstü eğitim seviyesinde olan futbolcular lise ve lisans mezunu olanlardan yüksek puana sahiptir ($p<0,05$). Maddi duruma göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında fark yoktur ($p>0,05$).

Sonuç: Sonuç olarak futbolcuların yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısı ile spor yaşları arasında bir ilişki olduğu SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında 15 yıl ve üzeri sporculuk geçmişi olanların koronavirüse yakalanma kaygı ve endişelerinin 3-14 yıl spor geçmişi olanlara göre daha az olduğu belirlenmiştir. Eğitim durumuna göre ise lisansüstü eğitim seviyesinde olanlar, lise ve lisans mezunlarına göre daha kaygılı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar nazarında spor yaşı az olanların covid 19 nedeniyle ertelenen liglerden dolayı kariyerlerinin gelişimi açısından kaygı duydukları düşünülebilir. Lisansüstü eğitim seviyesinde olanların ise akademik kariyerleri için yapacakları çalışmalara koronavirüsün engel teşkil etme olasılığı kaygı düzeylerini artırmış olabilir. Bu sebeple sporcuların bu dönemlerde mental açıdan destek almaları tavsiye edilebilir.

Anahtar Sözcükler: Amatör, Covid 19, Futbol, Kaygı

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE CONCERNS OF THE NEW TYPE OF COVID 19 OF THE AMATEUR FOOTBALL PLAYERS

Fatih Mehmet ÇAKIRTAŞ
Ondokuz Mayıs University
Institute of Graduate Studies
Department of Coaching Education
Master, March/2022
Supervisor: Associate Prof. Mehmet ÇEBİ

Aim: This study aims to investigate and examine the anxiety of amateur football players about catching the new type of coronavirus. The amateur leagues, which have not been played since the new type of COVID-19 appeared in our country, have left the athletes in a very difficult situation financially and morally. This study, it is aimed to examine the anxiety status of amateur football players.

Materials and Methods: A total of 187 athletes between 18-40, playing in amateur football clubs in Samsun, participated in the research. Tekkurşun Demir et al., (2020) “Athletes' Anxiety of Conceiving New Type Coronavirus (Covid-19) Scale (SYTKYKÖ)” was used. The scale consists of 16 items and 2 factors.

Results: There was no difference between the groups when the SYTKYRS scores of the football players were compared according to age groups ($p>0.05$). When the SYTKYKO scores of the football players were compared according to the sports year, it was found that those with 3-14 years of individual anxiety and total anxiety scores had higher scores than those who were 15 years and above ($p<0.05$). When the SYTKYKo scores of the football players are compared according to their education level, the football players who are at the postgraduate level have higher scores than the high school and undergraduate graduates in individual and total anxiety scores ($p<0.05$). When the SYTKYKO scores of the football players were compared according to their financial situation, there was no difference between the groups ($p>0.05$).

Discussion: As a result, new types of players that there is a relationship between the ages of sports with the anxiety of getting coronavirus STYKYKO scores compared to those diagnosed with coronavirus 15 years and over in her past history of sports 3-14 years were less than those with anxiety and concern. According to the educational status, those who are at the level of postgraduate education were found to be more anxious than high school and undergraduate graduates. In view of these results, it can be considered that those who are under the age of sports are concerned about the development of their careers due to the leagues postponed due to COVID 19. On the other hand, the possibility that the coronavirus may be an obstacle to the studies that those at the graduate education level will do for their academic careers may have increased their anxiety levels. For this reason, it may be recommended that athletes receive mental support during these periods.

Keywords: Amateur, Anxiety, Covid 19, Football

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Öncelikle yüksek lisans eğitimim boyunca desteğini her zaman hissettiğim, bu süreçte her türlü zorlukta yanımda olan, sabır ve sevgisi ile varlığını hissettiren tez danışmanım sayın Doç. Dr. Mehmet ÇEBİ' ye,

Lisans eğitimim sırasında lisansüstü eğitim için beni yönlendiren ve destekleyen, lisansüstü eğitim sürecimde desteklerini esirgemeyen, İstatiksel analizlerimde yol gösteren ve katkılarını esirgemeyen sayın hocam Öğr. Gör. Dr. Hamza KÜÇÜK'e,

Lisansüstü eğitimine birlikte başladığım ve her zaman yanımda olan sınıf arkadaşım Cem Atıl İPEK'e,

Son olarak eğitim-öğretim hayatım boyunca yanımda olan ailem, arkadaşlarım ve hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi iletirim.

Fatih Mehmet ÇAKIRTAŞ

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Futbol	5
2.1.1. Futbolun Günümüzde Temel Oynanışı	6
2.2. Koronavirüs (Covid-19) ve Futbol.....	7
2.3. Kaygı.....	9
2.3.1. Durumluk ve Sürekli Kaygı	11
2.3.2. Olumlu ve Olumsuz Kaygı	13
2.3.3. Bilişsel ve Bedensel (Somatik) Kaygı.....	13
2.3.4. Sosyal Kaygı	13
2.3.5. Gelecek Kaygısı	14
2.3.7. Karantina, İzolasyon Ve Sosyal Mesafe Kaygısı	17
2.4. Türkiye’ de Koronavirüs (Covid-19)	22
2.4.1. Koronavirüs (Covid-19) ve Etkileri	23
3. YÖNTEM	28
3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Verilerin Toplanması	28
3.3. İstatistik Analiz	28
4. BULGULAR	30
5. TARTIŞMA	33
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	38
KAYNAKLAR	41
EKLER	50
ÖZ GEÇMİŞ	54

SİMGELER VE KISALTMALAR

TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
MÖ	: Milattan Önce
İFAB	: Uluslararası Futbol Birliği Kurulu
VAR	: Video Yardımcı Hakem
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
MersCov	: Orta Doğu Solunum Sendromu
SARS	: Ağır Akut Solunum Yolu Sendromu
TDK	: Türk Dil Kurumu
UEFA	: Avrupa Futbol Federasyonları Birliği
H1N1	: Domuz Gribi
ARDS	: Akut Solunum Sıkıntısı Sendromu
CDC	: Hastalık Koruma Kontrol Merkezi
VD	: Ve Diğerleri
VB	: Ve Benzeri

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 4.1. Futbolcuların yaş ve SYTKYKÖ tanımlayıcı istatistikleri.....	30
Tablo 4.2. Yaşlarına göre futbolcuların SYTKYKÖ puanlarının karşılaştırılması.....	30
Tablo 4.3. Spor yılına göre futbolcuların SYTKYKÖ puanlarının karşılaştırılması	31
Tablo 4.4. Eğitim durumuna göre SYTKYKÖ puanlarının karşılaştırılması	31
Tablo 4.5. Maddi duruma göre SYTKYKÖ puanlarının karşılaştırılması.....	32

1.GİRİŞ

Neredeyse insanlığın ortaya çıkışı kadar eski bir tarihe dayanan spor, ilk olarak Babil ve Mısır'da insanların becerilerini yarıştırdığı oyunlardan doğmuştur. Eğlenme aracı olmakla birlikte geçmiş zamanlarda sportif etkinlikler insanlar için birer güç simgesi ve para kazanma kaynağı olarak değerlendirilmiştir. Günümüzde ise spor faaliyetleri kişisel ve toplumsal olarak çok muazzam bir kitleye yayılmış durumda, insanların fiziksel, ruhsal ve zihinsel gelişimleri ile birlikte ekonomik ve sosyal kalkınma süreçlerinde etkili bir durum olarak yer almaktadır. (Yetim, 2014).

Spor asırlardır yaşamımızın vazgeçilmez parçalarından biri olmuş gerek toplum olarak gerek bireysel olarak karakterimize ve kültürümüze işlemiştir. İlk başlarda ulaşım, barınma ve avlanma gibi temel ihtiyaçlarımızın karşılanması için yapılan aktiviteler günümüzde çeşitli spor branşlarının da temelini atmıştır. Hem ekip olarak hem de ferdi olarak yapılan avlanma günümüz spor anlayışına yol göstermiştir (Başer, 1998).

Spor sadece bir yarış ya da rekabet olarak değil, insan sağlığında ve sosyal hayatında ikili ilişkiler içerisinde olmayı öğreten bir bilim dalıdır. Bu yönüyle spor kavramı bireysel (yüzme, tenis vb.) ve takım sporlarıyla (futbol, voleybol, hentbol vb.) inanç, lisan, soy gibi farklılıkları ayırmaksızın, birleştirici ve kapsayıcı nitelikler içermektedir (Tavacıoğlu, 1997; Özen, 2012).

Takım sporlarından futbol evrende popülaritesi en fazla olan spor dalı olarak zirvede yer almaktadır. İnsanların hayatlarındaki sosyal ve ekonomik durumu ne olursa olsun genellikle büyük insan topluluklarının takip ettiği futbol, çok olağanüstü bir istihdam alanına sahiptir (Öntürk vd., 2019). Futbol, oynanmaya başladığı tarihsel süreçten bu yana insanların ilgisini her zaman çeken bir cazibe merkezi olarak bilinmektedir (Erdoğan, 2008). Lisansla yapılan spor branşları içinde futbol, dünyada bu alanda da ilk sıradadır (Aşçı, 2009). Fiziksel ve zihinsel gücün en üst seviyede korunması ve sürekliliğin sağlanması için antrenmanlı olmak gerektiren spor dünyası, günümüzde gerek fizyolojik gerek mental açıdan daha önce bir benzeri görülmemiş yeni tip koronavirüs (Covid-19) salgınıyla mücadele etmektedir. Covid-19 virüsü öksürük, ateş, halsizlik gibi fiziksel belirtiler gösterirken yaşanan belirsiz süreç bireylerin kaygı ve stres düzeylerini tetiklemektedir. Etkilerini beraberinde getiren bu yeni tip virüs sporcu, yönetici ve antrenörlerin pek çok olumsuz durumla

karşılaşmasına neden olmaktadır. Öyle ki Dünya’ da Tokyo Olimpiyatları, Euro 2020 gibi üst düzey organizasyonlar dahil birçok spor faaliyeti ertelenirken Türkiye’de de kademeli olarak tüm spor etkinliklere ara verilmesi yaşanan sürecin önemini vurgulamaktadır (Mann et al., 2020).

Covid-19 Çin’in en kalabalık şehirlerinden Wuhan şehrinde ortaya çıktıktan sonra bütün dünyaya yayılmıştır. Covid-19, şiddetli akut solunum yolu enfeksiyonu olarak tanımlanmıştır (Santi et al., 2020). Covid-19 solunum yolu hastalığı olarak tanımlanmış ve damlacıklar yoluyla bulaştığı tespit edilmiştir. Hastalığın kuluçka süresi virüse maruz kalıdıktan 14 gün sonrası olarak tanımlanmıştır. Tespit edilme durumu özellikle yüzde doksan beşin üzerindeki vakalarda maruz kalmadan sonraki 5 gün olarak ifade edilmiştir (Bai et al., 2020).

Hastalığın semptomları farklılaşmakta özellikle %89 oranında yüksek ateş olarak belirtilmiştir. Daha sonra %68 oranında kuru öksürük tespit edilirken, %38 oranında da yorgunluk ve halsizlik, boğaz ağrısı, kas ağrısı ve baş ağrısı olduğu ifade edilmiştir (Alhazzani et al., 2019). Hastalık çok hızla yayılım gösterdiği için Dünya Sağlık Örgütü tedbir olarak acil durum ilan etmek zorunda kalmıştır (Clarkson et al., 2020). Kaygı, hayatın parçalarından biridir. Yaşam boyunca farklı konulara karşı kaygı duyulabilir. Zamana karşı yapılan bir görev, girilen bir imtihan, sağlık sorunları, maddiyat ile ilgili beklentiler, ailevi meseleler gibi birçok şeyde yaşanan sorunlar kaygı sebebi oluşturabilir.

Sportif faaliyetlerin durdurulması, ertelenmesi veya iptalinin gerek takım sporları (futbol, basketbol, voleybol) gerek bireysel sporlarla (tenis, jimnastik, yüzme) ilgilenen sporcuların psikolojileri üzerinde kaygı, stres, tahammülsüzlük, korku gibi farklı duygu durumlarıyla açığa çıktığı bilinmektedir (Şahinler vd., 2020).

Covid-19, dünya genelinde çok kişinin hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Bu durumdan aktif sporcular da etkilenmiştir (Meijer and Webster, 2020). Bu kayıpların fazla olması sporcuların kaygı ve endişe duymasına sebep olmuştur. Bu süreçte çok fazla bilginin etrafta dolaşması, bazı bilgilerin ise asılsız olması insanların daha fazla endişe duymasına sebep olmuştur (Egunjobi, 2020). Bu endişe ve kaygıya bağlı olarak sporcular sosyal hayata katılmayı düşünmemişlerdir. Buna bağlı olarak antrenman ve müsabakalara katılım göstermek de istememişlerdir. Bu dönemde spor bilimlari alanında pandemi ile spor yapma durumu arasında çok fazla sayıda çalışma yapılmıştır.

Bu araştırmanın amacı Yeni tip Covid-19'un ülkemizde görüldüğü tarihten bu yana oynanmayan amatör liglerde yer alan amatör futbolcuların kaygı durumlarını incelemektir.

1.1. Problem Durumu

Amatör futbolcuların koronavirüse yakalanma endişeleri var mıdır?

1.1.2. Alt Problemler

Amatör futbolcuların yaş değişkenine göre koronavirüse yakalanma kaygı düzeyleri arasında farklılık var mıdır?

Amatör futbolcuların spor geçmişlerine göre koronavirüse yakalanma kaygı düzeyleri arasında farklılık var mıdır?

Amatör futbolcuların eğitim durumlarına göre koronavirüse yakalanma kaygı düzeyleri arasında farklılık var mıdır?

Amatör futbolcuların gelir düzeyi değişkenliklerine göre koronavirüse yakalanma kaygı düzeyleri arasında farklılık var mıdır?

a) Çalışmanın Amacı

Yeni Tip Covid-19 ülkemizde görüldüğü tarihten bu yana oynanmayan amatör ligler, sporcuları maddi ve manevi olarak oldukça zor durumda bırakmıştır. Bu çalışmada kaygı durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

b) Çalışmanın Önemi

Çalışmanın önemi ise ilerleyen yıllarda yine bu veya buna benzer bir salgın durumu yaşandığında mesleklerini icra edemeyen futbolcuların yaşayabilecekleri kaygı durumlarının farkına varılması ve bu duruma uygun çözümler düşünülmesi açısından yapılacak çalışmalara ışık tutmasıdır.

c) Çalışmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın çalışma evreni Samsun ilindeki futbol kulüplerinde oynayan 18-40 yaş arası amatör futbolcular ile sınırlıdır.

Araştırmada elde edilen bulgular, deney grubu ve kontrol grubundaki sporcular ile sınırlıdır. Çalışma araştırmada kullanılan ölçeklerin içindeki sorularla sınırlıdır.

d) Çalışmanın varsayımları

Araştırmanın 6rneklemini oluşturan sporcuların uygulanan 6l6eklere doğru ve i7ten bir bi7imde cevap verdikleri varsayılmaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Futbol

Futbol, bir kaleci ve on oyuncudan oluşan iki ekip arasında, kendine özel bir topla oynanan takım sporudur. Futbol günümüz itibariyle 200'ün üzerinde ülkede, milyonları aşkın oyuncu tarafından oynanmakta olup evrendeki reytingi en yüksek spordur.

En basit tabiriyle futbol, kaleye eller ve kollar hariç herhangi bir uzuvla gol atmayı amaçlayan bir oyundur.

Sahanın kısa kenarları genellikle 68-72 metre olur ve bu kısa kenarlarda karşılıklı birer kale yer almaktadır. Futbolcuların ve oyunun amacı topu elleri ve kolları kullanmadan karşı takımın kalesine gol atmaktır. Takımların kalelerini koruyan birer kaleci vardır. Bu kaleciler kendileri için belirlenmiş alanların sınırları içinde topa ayaklarının yanı sıra elle ve kolla müdahale hakkı vardır.

Sahanın uzun kenarları en az 90 en fazla 120 metre olabilir. Top, sahanın uzun alanından dışarı çıkarsa oyun taç atışı ile başlar, taç atışı iki el ile başın üstünden atılır. Top kısa kenarlardan dışarı çıkarsa aut ve korner (köşe vuruşu) olur. Top rakip oyuncu tarafından kısa kenardan dışarı çıkarsa aut olur ve oyun kale alanının içinden tekrar başlatılır. Top kendi takımının oyucusundan dışarı çıkarsa korner (köşe vuruşu) olur ve rakip takım kısa kenar ile uzun kenarın birleştiği yerden korner noktasından oyunu başlatır. Maçın normal süresi 90 dakikadır ve bu 90 dakika kırk beş dakikalık iki devre halinde oynanır, devre arasından sonra takımlar kalelerini değiştirir. 90 dakikadan oluşan bir maçta karşı takımdan daha fazla gol atmayı başaran takım maçı kazanır, gol sayılarında eşitlik olursa maç beraberlik ile sonuçlanır. Oynanan maçın sakatlık, oyuncu değişikliği gibi durumlarda durması halinde her iki devrede de hakem oyuna ek süre ekler. Bazı maçlarda bir takımın kazanması gerekebilir, bu durumlarda normal süresi berabere tamamlanan maçlarda 30 dakikalık bir uzatma oynatılır ve bu 30 dakika iki devre halinde 15'er dakikadan oynanır. Bu uzatma sonucunda da eşitlik bozulmazsa penaltı vuruşları sonunda galip gelen takım belirlenir. MÖ Çin'de cuju adında günümüzdeki futbol ile benzerlikler gösteren bir oyunun varlığı, futbola benzeyen ilk oyun olarak kabul edilmesini sağlamıştır. Dünyanın çeşitli yerlerinde futbola benzeyen oyunlar oynanmış olsa da modern futbol kuralları ilk olarak, 1863 yılında futbol birliği tarafından sistemleştirilmiş olup günümüze kadar birçok

değişikliğe uğramıştır. Futbolun uluslararası alandaki yönetim teşkilatı Uluslararası Futbol Federasyonları Birliğidir.

Futbol en basit tabiriyle kaleye gol atmayı amaçlayan bir oyundur. Futbolda başarı ve verim birçok faktöre bağlıdır. Futbol, yüksek şiddeti, aralıklı yüklenmeleri, dayanıklılığı, çabuk sprintleri, top becerilerini, koordinasyonu, istikrarlı karar vermeyi ve dengeyi kapsamına alan bir spor dalıdır (Agostini, 1994).

Futbol, bugün oynanmakta olan biçimine en çok benzeyen şeklini, 19. yüzyılda İngiltere’de almıştır. Hem halk hem de kraliyet çevresi içerisinde oldukça ilgi gören futbol, adada yayılmakta ve önemi bir hayli artmaktaydı. İngiltere’de 1848 yılı sonuna kadar her yerde farklı oyun kuralları vardı, her yerde aynı kurallar içerisinde futbol oynanabilmesini sağlayabilmek için “Cambridge Kuralları” ismi içerisinde birleştirilmiştir ve o kurallar çerçevesinde ilk müsabaka Cambridge Üniversitesi öğrencilerinin kendi aralarında yaptıkları müsabaka olmuştur. 1857’de Sheffield Club ‘ün ilk resmi futbol kulübü olarak kurulması, çağdaş futbolun miladi tarihi olarak kabul görülür. 26 Ekim 1863 tarihinde ise 11 kulüp yetkilisinin Londra’da bir araya gelerek futbol camiasının ilk federasyonu olan İngiltere Futbol Federasyonunu “Football Association”u oluşturmaları futbol adına gerçekleştirilen en önemli adımlardır (Akşar, 2005).

2.1.1 Futbolun Günümüzde Temel Oynanışı

Futbol IFAB kısa adıyla anılan Uluslararası Futbol Birliği Kurulu tarafından alınan 17 esas kural içinde oynanır.

Maçlar, yuvarlak şekilde futbola özgün topla oynanır. Takımlar on oyuncu ve bir kaleciden oluşur. Amaçları futbol topunu rakip takımın kalesine (iki yan direk ve kaleyi birleştiren üst direktten oluşur) sokarak gol yapmaktır. 45’er dakikalık 2 yarıdan oluşur. 90 dakika sonunda rakibinden daha çok gol yapan takımın maçtan galip geldiği bir oyundur futbol. Atılan gol sayıları aynı ise maç berabere sonuçlanır. Maçlarda, belirli kurallar içerisinde maçı idare eden 1 orta hakem, 2 yardımcı hakem ve 1 dördüncü hakem vardır. Günümüzde ise video yardımcı hakemler (VAR) bulunur. Futbolun temel esaslarına göre futbolcular, topa el veya kolla müdahale edemezler. Kaleciler ise, yalnızca ceza alanı içinde topa el veya kolla müdahalede bulunabilir. Bazı durumlarda, oyun taç atışıyla yeniden başladığında futbolcular, topu el ile oyuna

sokabilirler. Bir futbol maçında karşı kaleye gol atma amacıyla futbolcuların top sürmesi, takım arkadaşına pas vermesi, kaleye şut atması gibi birçok varyasyon vardır.

Rakip takım futbolcuları da topu kazanmak için çeşitli müdahalelerde bulunabilir. Bu müdahaleler kurallara uygun değilse, hakemler müdahale eder ve başhakem oyunu durdurur. Faulden sonra, faulün yapıldığı noktadan rakip takım lehine bir serbest vuruş verilir. Rakip takım futbolcuları belli bir mesafeye çekilmesinden sonra, serbest vuruşu kullanacak oyuncunun topa sadece bir kez dokunması şartıyla vuruş, istenilen şekilde kullanılır. Faulün ciddiyetine bağlı olarak, hakem sarı veya kırmızı kart gösterebilir. Sarı kart bir uyarıyı temsil eder. Kırmızı kart ise futbolcunun maçtan atıldığını ve takımının maçın sonuna kadar bir kişi eksik sürdüreceği anlamını taşır. Bir futbolcu maç içinde iki defa sarı kart görürse, bu kartlar kırmızı karta dönüşür ve oyun dışı kalır. Takımlar bugün; Kalecinin yanı sıra defans, orta saha ve forvet olmak üzere üç ana rol üstlenen oyunculardan oluşuyor. Defans, rakip takımın oluşturduğu atakları en geride karşılayan futbolcu grubudur; Orta saha ise defans ve hücum arasındaki oyuncuların olduğu gruptur; hücum oyuncuları ise asıl amacı gol atmak olan ve rakibin kalesine en yakın futbolcu grubudur. Bu 3 ana pozisyondaki futbolcular da oynadıkları mevkiye göre ayrılmaktadır. Öte yandan, herhangi bir pozisyondaki oyuncuların diğer pozisyonlardaki oyuncuların fonksiyonlarını yerine getiremeyecekleri gibi bir kısıtlama yoktur. Kurallarda, kaleciler dışındaki oyuncuların pozisyonları ile ilgili herhangi bir kısıtlama yoktur. Maç başlamadan önce hakemin yönetiminde, takım kaptanları top ve kale seçiminde bulunurlar ve maça hangi takımın başlayacağı, hangi takımın hangi kaleyi savunacağı ve hangi kaleye hücum edeceği belirlenir. Hangi oyuncunun hangi mevkide oynayacağını takımın teknik ekibi tarafından belirlenir. Sahadaki 11 oyuncu haricinde, her takımın yedek futbolcuları vardır ve maçın herhangi bir dakikasında organizasyonun değişiklik kurallarına bağlı olarak, teknik ekipler oyuncu değişikliği yapabilirler.

2.2. Koronavirüs (Covid 19) ve Futbol

İlk olarak Çin'in en kalabalık şehirlerinden biri olan Wuhan şehrinde ortaya çıkan yeni tip koronavirüs (Covid-19), çok hızlı bir şekilde yayıldı ve dünya çapında 160 ülkeye hızla yayıldı (WHO, 2020). Karar tüm dünyada korku ve endişeye neden oldu. Bu pandemi kararının ardından devletler sokağa çıkma yasakları da dahil olmak üzere birçok kısıtlayıcı önlem almış ve hatta spor organizasyonlarını ertelemeye veya

iptal etmeye karar vermiştir (Çifçi ve Demir, 2020). Covid-19 solunum sistemini etkiler ve yaygın semptomları ateş, halsizlik, öksürük ve miyaljidir (Lu et al., 2020). Covid-19, doğrudan temas veya enfekte bir kişinin yaydığı damlacıklar yoluyla yayılır. Bu damlacık iletimi kişiden kişiye yönlendirilebileceği gibi damlacık yüzeyi ile temas yoluyla da gerçekleşebilir (Chen et al., 2020). Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi, futbol piyasasını ve paydaşlarını da olumsuz etkilemiştir. Pandeminin etkileri futbolcudan yöneticiye herkesi etkilemiştir. Hastalığa birçok futbolcu, yönetici, antrenör yakalanmıştır (Goal, 2020). Ülkemizde spor alanındaki bilinen ilk vaka Fatih Terim'in yakalanmasıdır. Galatasaray ve eski milli takımlar teknik direktörü Fatih Terim salgının ilk günlerinde hastalığa yakalanmıştır (Euronews, 2020). Bu süreçte ligler süresiz olarak ertelenmiştir. Bazı ülkeler Fransa, Hollanda ve İskoçya gibi 2019-2020 sezonunun oynanmayacağını ifade etmiş, bazı ülkeler ise maçları ileri tarihe ertelemiştir (Goal, 2020). Liglerin ertelenmesi gelirlerin azalmasına sebep olmuş, çoğu kulüp futbolcularından maaş indirimi yapmalarını istemiştir (The Guardian, 2020). Şampiyonaların ertelenmesi nedeniyle gelirlerini kaybeden birçok futbol kulübü, futbolcularından maaş kesintisi talep etti. Oyuncular, kulüplerden gelen bu taleplere olumlu yanıt verdi. Dünyanın gelecek vadeden en büyük takımlarından biri olan Bayern Münih, futbolcularını canlı internet yayını ile yetiştirmeye başladı ve birçok kulüp bu yöntemi uyguladı (Spencer, 2020). Pandemiye bütün kesimler gibi hazırlıksız yakalanan futbolcular, en çok etkilenen sporcular arasında yer aldılar. Bu süreçte sporcuların fiziksel olduğu kadar psikolojik desteğe de ihtiyacı olduğunu düşünen Manchester United kulübü futbolcularına psikolojik destek sağladı (Duncker, 2020). Bazı oyuncular ise endişelerini paylaşmaktan çekinmeyerek antrenmanlara katılmayı reddettiler. Antrenman esnasında virüse yakalanabileceğini söyleyen Trabzonspor futbolcusu John Obi Mikel ve Chelsea futbolcusu Engolo Kante gibi futbolcular antrenmanlara çıkmayı reddetmiş, sebep olarak da ailelerine bulaştırma korkusunu belirtmişlerdir (Alistair, 2020). Pandeminin ilk olarak nerede görüldüğü ve nasıl bulaştığı tam olarak ortaya çıkarılmadığından insanlar çok fazla endişe duymaya başlamışlardır. Uzmanlar, virüsün ortadan kalkacağı zaman dilimi için yakın tarih verememekte, aşı çalışmalarının sonuçlarının ne zaman ortaya çıkacağı da öngörülememekteydi.

Virüs ilk olarak Çin Hubei bölgesinde tespit edilmiştir. Bölgenin başkenti Wuhan'da tespit edilen virüs kısa zamanda bütün ülkelere yayılarak bütün

dünyada görülmüştür. Covid-19 olarak adlandırılan koronavirüs hastalığı, yakın zamanda keşfedilen bir bulaşıcı hastalık türüdür. 31 Aralık 2019'da DSÖ tarafından etiyojisi tam olarak bilinmeyen viral pnömonili bir grup hastanın muayenesi sonrasında Çin'de bilinmeyen bir koronavirüs tespit edildiği bildirildi (WHO, 2020). Koronavirüs, geniş spektrumlu bir hastalıktır. Hastalık soğuk algınlığından Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS-CoV) ve Şiddetli Akut Solunum Sendromu'na (SARS) gibi hastalıklara neden olabilmektedir. Pandeminin ilk zamanlarında dünya çapındaki etkileri ön görülemez de eski koronavirüs salgınlarına göre çıkarım yapmak olasıdır. Eski tecrübelerle bakılarak küresel etkileri tahmin edilebilmiştir (Torales et al., 2020). Anksiyete, kişinin bir problemle baş edememesinin aşırı uyarılması anlamına gelirken, depresyon, bir problemle ilgili daha az heyecan veya hayal kırıklığı anlamına gelir (Beck et al., 2005). Bu gibi durumlarda hastalar ve birinci basamak çalışanları, koronavirüsün duygusal etkisine karşı savunmasızdır (Xiang, et al., 2020). Folkmann ve Greer, (2000)'de Covid-19 salgını insanların fiziksel sağlığı ve yaşamları için ciddi tehditlere neden oldu ve ayrıca panik bozukluğu, kaygı ve depresyon gibi çok çeşitli psikolojik sorunları tetikledi. Araştırmalar devam etse de Covid-19'un neden olduğu kaygı ile ilgili çalışmaların sayısı sınırlıdır.

2.3. Kaygı

Covid-19 ile yaşanan can kayıplarının, geçirilen ağır hastalıkların çok yakınlarımızda gerçekleşmesi hem üzüntü yaşamımıza hem de başımıza gelebilme olasılığını düşündürmesi kaygı ve endişe duymamıza sebep olabilmektedir. Kaygının tanımlarından birisi, bireyin ruhen uyarılma hali olarak tanımlanırken herhangi bir uyarının etkisiyle beden, ruhi ve zihni yaşadığı değişimler olarak ifade edilmektedir. Kaygı, farklı düzeylerde hissedilebilen bir duygu durumudur. Bu duygu durumu bazen hafif düzeyde yaşanırken bazen de yüksek düzeyde yaşanarak, panik haline neden olabilmektedir (Dinçer, 2010). Haberlerden takip edilen ve gözlemlenen Covid-19 vakalarının yakın çevrelerde görülmesi hafif derecede olan kaygı durumunu yüksek düzeyde yaşanılmasına ve panik havası yaşanmasına neden olabilmektedir. İnsanlar doğaları gereği geleceklerini planlamak ve planladıkları geleceğe güvenmek isterler. İnsanlar yaşamak istedikleri güven ortamının tehdit altında olması durumunda endişe hissetmektedirler. Gelecekle ilgili belirsizliğin yaşandığı ortamlarda, bireylerin kaygı seviyelerinde kayda değer artış gözlenmektedir (Büyüköztürk, 1997). Her ne kadar adı

amatör olsa da geçimini buradan sağlayan amatör futbolcuların olması ve pandemi dolayısı ile amatör futbolun oynanmaması amatör futbolcularda gelecek kaygısı ve geçim sıkıntısı yaşamalarına yol açmış olabilir. Kaygı ile ilgili en eski yazılı kanıt Gılgamış'ın ölümsüzlüğü ile ilgili kuşkularını dile getirdiği Gılgamış Destanı olarak gösterilmektedir. Tıbbi anlamda Hint-Germen kökenli “angh” sözcüğünden türemiş anksiyete, “sıkıca bastırmak, boğazını sıkıkmak, sıkıntı ve tasa” anlamına gelmektedir (Tükel ve Alkın, 2006).

Türk Dil Kurumu (TDK) Tıp Terimleri Kılavuzu'nda “kaygı” kavramı “genellikle kötü bir şey olacaktıymış düşüncesiyle ortaya çıkan ve nedeni bilinmeyen gerginlik duygusu” olarak tanımlanmaktadır (Dökmeci, 2012).

Kaygı, kelimesini bir kavram olarak psikolojide ilk kullanan Freud, kişinin içgüdü ve dürtülerinin gücünü bilinç dışına ittiğinde ortaya çıktığını öne sürse de bir süre sonra tehlikeli bir durum olarak algılandığında kaygının ortadan kalktığını söylemiştir. Ortadan kaldırmak için bilinç dışına itiyor gibi görünmektedir (Köknel 1997; Çavuşoğlu 1993).

Genel olarak kaygı, gelecek kaygısı, gerginlik hissetmek anlamına gelir ve bu durum kişinin neyle karşılaşacağını bilmemekten kaynaklanan huzursuzluk ve sınırlılık hali olarak tanımlanabilir, bilinç düzeyi ve fizyolojik değişikliklere neden olabilir (Kaya ve Varol, 2004). Kaygı çoğu canlıda yaşanan bir duygu olmasına rağmen, bu duygunun bilinçli ve sürekli olarak yaşanması insanlar için bir handikaptır (Kılıçbay, 1999). Anksiyete, süresi ve şiddeti açısından akut ve kronik olarak sınıflandırılabilir. Kaygı, karşılaşılan duruma uyum sağlamada önemlidir ve durum tehlikeli olduğunda direnme veya durumdan kaçınma gibi davranışların oluşmasına yardımcı olur (Özbayır vd., 2011). Kişi beklenmedik bir mâni ile karşılaştığında kaygı yaşar, ancak bu kısa süreli, geçici ve normaldir. Kaygı şiddetinin ve süresinin artması uyum sorunu yaratır ve birçok çalışma kaygı bozukluğunun toplumda en sık görülen bozukluk olduğunu göstermektedir (Öztürk, 1994). Kaygı normal ve Patolojik olarak iki kısımda incelenebilir. Normal kaygı Yaşlanma, hastalık ve yaşamın sonu gibi nedenlerle bebeklikten ölüme kadar, yardım ihtiyacının veya yalnız kalma korkusunun ortaya çıktığı ve sebepsiz yere patolojik hale gelebildiği durumlarda hissedilen ayrılık ve yok olma. Anksiyetenin çocuklarda kaygıya neden olması beklenir ancak yaşlılıkta yaşamı etkileyen bir durum haline gelirse patolojik olarak nitelendirilebilir. Bu kaygı,

yaşlanmayla orantılı olarak normal veya patolojik olarak tanımlanabilir (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2003).

Kurt (2006)'da, ise kaygının nedenlerini 4 başlık altında tanımlamıştır. Aileden ayrı kalmak, ev ortamından uzaklaşmak, çevresel bir değişiklik nedeniyle arkadaş desteğinden yoksun kalmak, olduğuna inandığınız kişi için olumsuz bir sonuç beklemek gibi durumlar. Hazırlıksız bir mahkemenin veya incelemenin sonucu olumsuz olacaktır, bu nedenle destek geri çekilebilir. İç çelişki, kişinin bilişsel olarak inandığı ile davranışa dönüşen durum arasındaki çelişki olarak tanımlanır. Son olarak kişinin ilerideki yaşamında neler olacağını tahmin edememesine gelecek kaygısı veya belirsizliği denir ve bu belirsiz duruma kaygı denir.

Geçtan (2016)'da kaygılı kişilerde karamsarlığın ortaya çıktığını, beklentilerinin her zaman olumsuz olduğunu ve zihinlerinde oluşturdukları kötü senaryolarla çevrelerindeki insanları rahatsız ettiğini, yönetilmesi zor bağımsız duygular olarak tanımladığını belirtmiştir. Lee ve Graham (2001)'de, anksiyete belirtilerini bireyin farkında olduğu psikolojik, zihinsel, davranışsal ve fizyolojik belirtiler olarak tanımlamıştır: istemsiz kas kasılmaları, mide ve baş ağrıları, hızlı kalp atışı, iştahsızlık, ishal, kabızlık, mide bulantısı, kilo kaybı, düzensiz nefes alma, ağız kuruluğu, terleme, üşüme, yorgunluk ve güçsüzlük hissi ve parmaklarda üşüme gibi fizyolojik, huzursuz, umutsuz, mutsuz, durgun, çaresizdir. Öfkeli, üzgün, endişeli, sebepsiz yere kolayca ağlama eğilimi, yalnızlık hissi, farklı ruh halleri, karar vermede güçlük gibi belirtiler uykusuzluk, olumsuz düşünce ve inançlar, unutkanlık, konsantre olamama, zihinsel belirtileri fark etmede güçlük gibi psikolojik belirtilerdir. Hiperaktif, aşırı, sorumluluklarını yerine getirememe veya sorumluluklarını terk etme, uyumsuz davranışlar ve düşük performans davranışsal belirtilerdir. Literatürde kaygıdan temel olarak iki tür olarak bahsedilmektedir. Bunlar durumluk kaygı ve sürekli kaygıdır. Ancak sosyal kaygı ve gelecek kaygısı tanımlarına da yer verilmiştir.

2.3.1. Durumluk ve Sürekli Kaygı

Spielberger vd., (1983)'te sürekli kaygı ve durumluk kaygının farklı türler olduğunu ancak birbirlerinden bağımsız olmadıklarını belirtmektedirler. Durumluk kaygının belirli bir süresi ve şiddeti olduğunu söylese de sürekli kaygının gizli olduğunu ve verilen tepkinin şiddetinin değiştiğini ifade etmiştir. Durumluk kaygı, yoğunluğu karşılaşılan duruma göre değişen geçici bir duygusal tepkidir. Bu bağlamda karşılaşılan durumun nasıl algılandığı kaygı düzeyinin değişmesi açısından önemlidir.

Karşılaşılan durum tehdit olarak algılanırsa durumluk kaygı düzeyi yüksek, tehdit olarak algılanmıyorsa düşük olacaktır (Özgüven, 2012). Durumluk kaygı, geçici veya kısa bir süre için yaşanır, ağrı hissine neden olan ve rahatsızlık hali yaratan bir duygudur (Horwitz, 2001). Durumluk kaygı, bireyin içinde bulunduğu stresli durumun bir sonucu olarak hissettiği ve istemsiz kalp atışı, sindirim, solunum, kan basıncı veya idrar yolu gibi işlevleri kontrol eden (otonom) sinir sisteminde meydana gelen öznel korkudur. Mesane işlevi sarsıntı gibi belirtiler, bir kişinin huzursuzluk duygularının kanıtıdır (Öner and Le Compte, 1985). Tehlikeli durumlarda, genel olarak herkes tarafından yaşanan geçici ve normal bir kaygı olarak kabul edilen durumluk kaygı, stresin yoğunluğu ile doğru orantılı olarak artar ve stresli durum azaldıkça azalır (Marakoğlu vd., 2003). Yıldırım ve Karaman (2017)'de durumluk kaygının mantığın bir parçası olarak çevresel stres nedeniyle ortaya çıktığını ve aklın çevre tarafından anlaşıldığını ve motivasyon, odaklanma, koordinasyon, karar verme becerileri, öz kontrol, güven ve becerileri etkilediğini öne sürmüştür. Kaygı durumu sporcunun performansı üzerinde etkili olabilir. Durumluk kaygı, sporcuların performansını olumlu veya olumsuz yönde etkilerken sporcuları fiziksel, zihinsel, bilişsel ve sosyal kapasite olarak olumsuz etkiler, gelişmelerine yardımcı veya engelleyici bir rol oynayabilir (Cüceloğlu, 1996). Bazı kişiler kişilik özelliği olarak kaygılı kişilik yapısına sahip olabilir (Scovel, 1978). Bazı durumlarda insanlar, günlük aktivitelerinde de kaygı hisseder ve endişeli olurlar. Bu durumun ortaya çıkması kişilik özelliği olarak görülmektedir (Konter, 1997). Anksiyete özelliği bir kişilik özelliği olarak tanımlanabileceği gibi, bireyin bir tehdit veya tehlikeli bir durum karşısında verdiği tepkilerin yoğunluğunun ve sürekliliğinin artması olarak tanımlanmakta ve tepkilerinin daha yoğun olduğu tespit edilmiştir (Özgüven, 2012). İçsel nedenlerden kaynaklanan bir kaygı türü olduğu için çevreyle ilgili tehlikelerle doğrudan bağlantısı olmayan, kişinin kendi değerlerinin ihlaliymiş gibi hissettiği kaygıdır. Sürekli kaygı, insanları ayırt etmede önemli bir özellik olarak ifade edilir. Sürekli kaygı düzeylerine bakıldığında sürekli kaygılı kişiler bazı durumları tehdit gibi algırlar (Marakoğlu vd., 2003). Devam eden endişenin, devletlerin endişelerinin ve halkın endişelerinin şiddeti ve yoğunluğuna göre, halkın şiddetinin sıklığına ve frekansının sıklığına göre yorumlanabileceği kişinin davranışları ile gözlenemeyeceğini belirtti. Başka bir tanımda, Allsop vd., (2014)'de sürekli kaygının değişen sosyal ilişkilerle ilişkili olduğunu belirtmiştir. Mitte (2008)'de, ise kaygılı kişilerin tehdit edici sinyallere ve olumsuz bilgilere daha fazla dikkat ettiğini belirterek, bireylerin olumsuz ve tehdit

edici sinyallere dikkat etmesi durumunda kişilerarası ilişkilerin olumsuz etkilenebileceğini açıklamıştır.

2.3.2. Olumlu ve Olumsuz Kaygı

Kaygı genellikle olumsuz ve istenmeyen bir durum olarak bilinse de insanları araştırma, üretim, sonuç gibi faydalı görülen durumlara yöneltebilmektedir. Okul hayatındaki sınav stresi, iş hayatında yaşanan stres ve kariyer yapma stresi, kişinin motivasyonunu olumlu kaygı adı altında artırmakta ve bunun karşılığını vermektedir. Olumsuz kaygı ise maddi açıdan zor durumda olmak veya rahatsız bir yaşam ortamı içinde olmak (Özgül, 2003).

2.3.3. Bilişsel ve Bedensel (Somatik) Kaygı

Bilişsel kaygı, kaygının zihinsel kısmı olarak adlandırılabilir ve kişinin kendini değerlendirmesi veya başarı hakkında olumsuz düşünceleri olması durumunda ortaya çıkar (Kunter, 1996). Martens vd., (1990)'da bilişsel kaygıyı, olumsuz öz bildirim ve kendini tehdit etme korkusu sonucunda ortaya çıkan durumluk kaygının bileşeni olarak tanımlamıştır.

Anksiyetenin fizyolojik ve emosyonel yönü olan somatik anksiyete, fizyolojik olarak uyarılmaya bağlıdır. Fizyoloji, artan kalp hızı ve genişlemiş öğrenciler gibi semptomlarla kendini gösterir. Her iki kaygı türü de bir kişiyi derin bir uykuda veya uyanık ve aktif bir durumda uyandırmakla yakından ilişkilidir (Martens et al., 1990). Ayrıca, insan vücudu ve beyin ortak hareket ettiğinden, iki tür kaygı birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmemelidir, bu da iki kaygı türünün etkileşim içinde olduğunu gösterir (Gümüş, 2002).

2.3.4. Sosyal Kaygı

Başkalarının gözünde olumsuz bir imaj sergileme korkusu, kendi değerlerini küçümseme korkusu, aşağılanma ve bu korkulan durumlardan kaçınma korkusu olarak tanımlanmaktadır (Amerikan Psikiyatri Birliği, 1994). Gümüş (2006)'ya göre sosyal kaygı; Kişinin sosyal ortamlara uygun olmayan davranışlar sergileyip bu şekilde düşeceği, durumun kötüleşeceği, çevredekilere karşı olumsuz bir profil çizeceği ve kendisine kötü gözle bakılacağı ruh halidir. Dilbaz (1997), sosyal kaygı yaşayan bireylerin kendilerinin farkında olduklarını ve öz eleştiri eğilimi içinde olduklarını vurgulamıştır. Sosyal kaygı, bireyin toplum tarafından belirlenen rollere göre hareket etmeme kaygısı ile yaşadığı, toplumda kendini zor durumda bulacağı ve kötü bir

durum yaratabileceği rahatsız edici ve gergin bir duygu durumudur. (Dilmaç ve Baş, 2019).

2.3.5. Gelecek Kaygısı

İnsanların önlerindeki hayat ile alakalı yaşadıkları umutsuzluk hali ve herhangi bir durum sonucunda karamsarlık yaşama gibi durumlarda meydana gelmektedir. Gelecek kaygısı canlılar içerisinde bir tek insanlarda yaşanmaktadır. Bireyler, vaktin farkına varılmasını sağlayan düşünce üstü genler sayesinde bir geleceği olduğunu anlar ve o geleceği kontrol edemeyeceğini hissettiğinde kaygı hissi yaşamaya başlar (Tarhan, 2012).

2.3.6. Pandemi Sürecindeki Kaygı

Kaygı, belirsizliğe ve bize zarar verebilecek durumlara normal bir tepki olarak görülmektedir. Covid-19 ve benzer virüsler bireyler için reel anlamda belirsizlik içeren bir süreçtir ve bu dönemde bireyler hayatlarının ve değer verdiklerinin sağlığıyla alakalı endişe duymaktadırlar. Son dönemlerde bilimsel araştırmalara çokça konu olan Covid-19, pandeminin oluşturduğu endişe durumlarına da konu olmaktadır. Amerika, İngiltere ve Almanya'yı içine alan bir araştırmada insanların birçok konuda endişe duyduklarını saptamıştır. Bu konuların başında ailelerin hayatı, ülkelerinin ekonomik durumu, psikolojik sağlıkları, kendi maddi durumları ve işlerinin güvende olması gibi endişe durumları geliyor (Statista, 2020). İngiltere'de yapılan diğer bir araştırmada, Twitter kullananların pandemi sürecindeki duygu durumları ve olası kaygılarının araştırılmasında, katılımcıların %55 gibi yüksek bir oranda süreci kaygıyla takip ettiği ve kaygı duydukları durumlar olarak ise işleri, ekonomik durumları, ölüm, aileleri ve arkadaşları olarak belirlenmiştir (Kleinberg et al., 2020). İngiltere'de yapılan diğer bir çalışmada sosyal medya devlerinden Twitter kullanıcılarının Covid-19 pandemi dönemindeki duygusal durumları ve olası kaygıları araştırılmış ve katılımcıların %55'i Covid-19 sürecini kaygıyla takip ettiklerini belirtmiştir. Kaygı duydukları durumlar ise meslekleri, maddi durumları, ölüm, aile ve arkadaşları olarak belirlenmiştir. Toplumdaki anksiyete ve endişeler küresel olarak her bireyi farklı alanlarda etkilemektedir. Son çalışma verileri, izolasyonda ve karantinada tutulan insanların anksiyete, öfke, karmaşa ve travma sonrası stres belirtileri şeklinde önemli sıkıntı yaşadıklarını göstermekle beraber toplumun bu durum özelindeki bilgi ve davranışlarının, kişisel koruyucu önlemlere ve akabinde klinik sonuca bağlılık derecesini önemli derecede etkilemesi beklenmektedir. (Brooks et al., 2020).

Araştırmalar neticesinde nasıl bir salgın olursa olsun insanların yüksek düzeyde endişe hissettiği yakın tarihte yaşamamızı etkileyen sars virüsünün yarattığı salgın üzerine Hong Kong’da yapılan araştırmada insanların yaşadığı çaresizlik ve stres seviyelerinin yükseldiği belirlenmiştir (Lau et al., 2007). Yine sars virüsü neticesinde meydana gelen salgın üzerinde yapılan araştırmada, insanların rahatsızlanma ya da bu virüs sebebiyle vefat etme olasılıkları nedeniyle endişe seviyelerinin yükseldiği lakin demografik değişkenlere göre endişe oranlarının farklılık gösterdiği, örneğin kadınlarda, orta yaş grubunda ve eğitim seviyesi düşük olan katılımcılarda endişe seviyesinin çok yüksek olduğu neticesine varılmıştır (Leung et al., 2005). İnsanların domuz gribi salgınının ilk duyulduğunda endişelerinin yüksek olduğu lakin ilerleyen zamanlarda endişe düzeylerinin azaldığı belirlenmiştir (Jones and Salathé, 2009). Virüsün etkisi altında bulunun bireyler sağlık konusunda önemli derecede kaygı duymaktadır. Bireylerin sağlıkla ilgili endişeleri çoğunlukla değer verdiklerinin, kendilerinin ve sağlık sisteminin üstüne yoğunlaşmıştır. Covid-19 sebebiyle önemli bir rahatsızlığa yakalanma ve hatta hayatını kaybetme durumu insanlar için mühim bir endişe kaynağı olarak belirlenmiş olup insanların, arkadaşlarının ve ailelerinin sağlığı hakkında endişelenebilmesi başka bir endişe kaynağı olarak belirlenmiştir. Covid-19 ile alakalı veriler, yaşlı büyüklerin ve sağlıksız bireylerin özellikle Covid-19 enfeksiyonu sebebiyle ciddi sağlık problemlerine maruz kalma riski taşıdığını gösterdiğinden, insanlar özellikle yaşlı akrabalar veya kronik rahatsızlıkları olan sevdiklerinden endişe içinde olabilecekleri aktarılmıştır (Mertens et al., 2020; Kleinberg et al., 2020). Sosyal kaygılar da bu süreçte karşımıza çıkmakta olan başka bir kaygı türüdür. Pandemiye engellemek için ülkeler tıbbi olmayan önlemler dışında karantina, yolculuk kısıtlamaları ve sosyal mesafe gibi önlemler almak zorundadır. Bütün bu kısıtlamaların insanların belirsizlik sürecinde sosyal kaygılarını yükselttiği görölmüştür (Roy et al., 2020; Mertens et al., 2020). Pandeminin ortaya çıkardığı ekonomik kaygılar üzerine Amerika’da yapılan çalışmada insanların Google arama bölümünde yaptıkları aramalar incelenmiştir. Bu araştırmada pandemi öncesi ve sonrası olarak gruplama yapılmış olup virüsün ülkeye girişi sonrası ekonomik durgunlukla ilgili yapılan aramaların %17 arttığı ve borsadaki olası çöküşle ilgili aramaların ise %58 arttığı görölmüştür. Katılımcıların Amerika ekonomisi için kaygı oranları %87 oranında bulunmuş olup yine aynı katılımcıların kişisel ekonomik durumları nedeniyle yaşadığı kaygı oranı %77 bulunmuştur. Çalışma verileri, ekonomik kaygıların ve krizin algılanan şiddetinin, Covid-19’la birlikte önemli

derecede yükseldiğini belirtmektedir (Fetzer et al., 2020). Görünüşe göre, hastalığın yayılmasını ve diğer endişe verici durumları engellemek için farklı düzeylerdeki çabalara ek olarak, toplumun ruh sağlığı problemlerine özel hassasiyet gösterilmelidir. Covid-19 yeni bir hastalık olduğundan ve evrensel olarak ciddi etkilere sahip olduğundan, meydana gelişi ve yayılması, halk arasında kargaşaya, endişeye ve korkuya sebep olmaktadır. Salgın çoğu vakada can kaybıyla sonuçlanan etkilere sahip olduğu için ülkemizde değil bütün dünyada kaygı ve endişenin nedeni olarak ifade edilmiştir (Tekin, 2020). Kaygı çoğunlukla gerginlik durumunda ortaya çıkmaktadır. Kişi kaygı durumunda kendisini çok güvenli bir konumda ve durumda hissetmez. Bu durumlara karşı tepki olarak savunma mekanizması devreye girer (Öz, 2004). Pandemi döneminde insan davranışları olumsuz etkilenmeler gösterebilir. İnsanlar hastalığa yakalanmamak için çok fazla temizlik takıntısına girebilir, buna bağlı olarak depresyon görülebilir. Ayrıca sosyal yönden kısıtlamalarla birlikte kişi kendini sosyal yaşantıdan soyutlayabilir. Bu gibi durumlar pandemi dönemlerinde psikolojik faktörlerin etkilenebileceğinin bir işareti olabilir (Bozkurt, Zeybek ve Aşkın, 2020).

Sağlık durumuyla ilgili kaygıda, kişi fiziksel semptomları olumsuz olarak değerlendirip aşırı endişe ve buna bağlı olarak korkunun oluşmasına neden olabilir (Aydemir vd., 2013). Dünya’da Covid-19 nedeniyle hayatını kaybedenler arasında aktif sporcuların da yer alması sporcularda kaygı düzeyini yükselten nedenlerin başında gelmektedir (Meijer and Webster, 2020). Wuhan’da insanlar arasında Covid-19 enfeksiyonu başladıktan sonra, küresel anlamda mental sağlık sorunları üzerine birden çok taze bilgi ortaya çıkmış ve akabinde endişenin ve stresin çoğalmasına neden olmuştur. Dünya basını, şehir ve uluslararası sağlık kuruluşları, epidemiyologlar, virologlar ve kanaat önderleri Covid-19’un yayılışı ve meydana gelen ölümler hakkında bilgiler vermekte, tavsiyeler sunmakta ve güncellemeler yapmaktadır. Bununla birlikte koronavirüsün küresel ruh sağlığı üzerindeki etkileri şimdilik ihmal edilmektedir (Torales et al., 2020). Yapılan prospektif araştırmalar, mental ve fiziksel sağlıkla ilgili problemlerin temelinde tehdit olarak ortaya çıkan bir olayın devam etmesiyle ve buna verilen tepkilerle ilişkili olduğunu işaret etmektedir (Garfin et al., 2018). Koronavirüsün ortaya çıkması, dünyada karmaşık, devamlı değişen ve gelişen bir durum meydana getirmiştir. Tedavi merkezlerine ulaşamama korkusu, gıda kıtlıklarının yaşanacağı paniği ve her an virüse yakalanma korkusu vb. düşünceler mühim psikolojik etkiler ortaya çıkarmıştır, salgın döneminde meydana gelen can

kayıpları, çoğalan medya enformasyonu ile bir araya gelmiştir. Meydana gelen yeni vakalar endişelerle birlikte toplumun kaygısının artmasına sebep olmuştur. Bu sebeple, karantina uygulamasının da kaygıyı yüksek seviyede arttırdığı söylenebilir (Rubin and Wessely, 2020). Salgın esnasında vatandaşlar, enfeksiyona karşı bilinçli önlemler alma konusunda görsel ve yazılı basının verdiği bilgilerin güncel ve doğru olduğuna inanmaktadır. Salgın gibi belli olmayan kriz ortamları vatandaşların görsel ve yazılı basına olan bağlılıklarını arttırmaktadır (Ball-Rokeach and De Fleur, 1976). Yapılan çalışmalar, görsel ve yazılı basın vasıtası ile gerçek durumun kamuoyuna etkili bir şekilde aktarıldığında, bireylerin risk anlayışlarının daha doğru olduğunu meydana çıkarmaktadır (Fischhoff et al., 2018). Bilgi yetersizliği ve bilginin etkisiz bir şekilde toplumlara aktarılması tehdidi ve belirsizliği arttırmaktadır. Taha vd., (2014)'te yaptıkları çalışmalar sonucunda benzer şekilde yaşanan H1N1 krizinde de kaygının arttığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Covid-19'un, influenza gibi bulaşıcı rahatsızlıklardan daha çabuk yayıldığı ve tehdit oluşturduğu düşüncesi ve toplumlar için bu salgının yüksek risk unsuru olarak algılandığını göstermektedir (Hong and Collins, 2006). Bulaşıcı hastalık dönemlerinde daha önce rast gelinmeyen bir başka rahatsızlığa yakalanma durumunda bireylerin kaygı ve korkuları çoğalabilir. Stres ve kaygının artması da farklı sağlık sorunları ortaya çıkarabilir, bunun sonucunda da sağlık merkezlerinde gereğinden oldukça fazla birikmeler meydana gelebilir. Bu gibi durumlarda bilinçli farkındalık yaratılabilir ve herkes üzerine düşen sorumluluğu alması gerektiğine dair telkinlerde bulunulabilir.

2.3.7 Karantina, İzolasyon ve Sosyal Mesafe Kaygısı

Bulaşıcı rahatsızlıklar çok eski zamanlardan itibaren görülmekte ve bu hastalıkları kontrol altına almanın en etkili yöntemi olarak karantina bilinmektedir. 1300'lü yıllarda veba, İtalya'nın Venedik limanına ulaşmış ve burada karantina uygulaması limana gelen gemilerin yolcularını tahliye etmeden önce uygulanmıştır. Bu bekleme süresi 40 gün sürmüş ve durum yaygınlaştırılmıştır. Bu sayede asemptomatik olan vakalar semptomatik hale gelerek hastalık ortaya çıkartılmıştır (Sehdev, 2002). Karantina 21. Yüzyılın başlarında SARS virüsü esnasında önemli bir önlem olarak görülmüş ve uygulanmıştır. Karantina, bulaşıcı bir rahatsızlığa yakalanıldığı varsayılan fakat hastalığın kuluçka evresinde olan kişilerin diğer insanlarla temasının kesilerek hastalığın engellenmesi olarak tanımlanır (Cetron and Landwirth, 2005). Karantina, tek ya da grup düzeyinde yapılabilen ve çoğunlukla

hane veya belirlenmiş bir tesise kısıtlama uygulamaktır. Karantina esnasında, herkeste herhangi bir belirtinin olup olmadığı gözlemlenmektedir. Belirti meydana gelirse, önemli solunum yolu rahatsızlıklarının tedavisinin yapıldığı bir merkezde çabuk bir şekilde izolasyon sağlanmalıdır. Karantina ve izolasyonu terimleri çoğunlukla birbirlerinin yerlerine kullanılmaktadır fakat izolasyon, teşhisi konulan hastanın hasta olmayanlardan ayrılması durumu ile farklılığı görülmelidir. Manuell ve Cukor (2011)'de izolasyon, çoğunlukla sağlık kuruluşları ortamında gerçekleşmektedir, enfekte olmayan bireyleri korumak için, bulaşıcı hastalığa yakalanan kişilerden korumak için uygulanır. Bir izolasyon odası ayrıca aerosoller yoluyla iletimi azaltmak için negatif basınç ile donatılabilir, ancak SARS CoV gibi büyük damlacıklar için, negatif basınç odaları olmadan kontrol sağlanmıştır (Wilder-Smith and Freedman, 2020). 'Sosyal mesafe', insanların bulaştırıcı olabileceği, fakat şimdilik tanının bilinmediği için daha büyük bir topluluktaki bireyler içindeki etkileşimi azaltmak için düşünülmüştür. Sosyal mesafe koyulmasının amacı, insanlar arasındaki yakınlığı ortadan kaldırmak ve solunum yolu damlacıkları ile bulaşabilecek hastalıkların bulaşmasını azaltmaktır. Örnek vermek gerekirse eğitim kurumlarının veya iş merkezlerinin kapatılması ve kamu piyasalarının askıya alınması ve toplantıların iptali verilebilir (Wilder-Smith and Freedman, 2020). Bu tip durumlar genellikle maruz kalan insanlar için negatif bir durum olarak görülmektedir. Değer verdiklerinden ayrılma, özgür olamama, hastalık durumu üzerindeki belirsizlik ve can sıkıntısı psikolojik etkiler meydana getirmektedir (Brooks et al., 2020). Daha önceki salgılardaki karantina uygulamaların ardından görülen intiharlar, önemli derecede öfke patlamaları, bireyler arasındaki anlaşmazlıklardan doğan mahkemelik durumlar olduğu bildirilmiştir. Kaynaklarda doğal afetlerden veya bulaşıcı rahatsızlıklardan ölmeyenlerde ruh sağlığını değerlendiren bir hayli çalışma görülmektedir. MERS salgını esnasında, nüfusun yarısından çoğu MERS enfeksiyonundan çekindiği dile getirmiştir (Lee et al., 2016). MERS hastaları ile temasta oldukları için 14 gün süresince izole edilen kişilerin, korku, kendini yalnızlaştırma ve sosyal uzaklaşma gibi anksiyete belirtileri gösterdiği gözlemlenmektedir. Bunun yanı sıra, 14 günlük izolasyonun, izole kişilerin ruh sağlığı üstündeki tesiri net bir şekilde bilinmektedir (Jeong et al., 2016). Toronto'da karantinaya alınan insanlar için duygusal zorluklar ve maddi kayıplar bu süreçteki problemlerin başında gelmektedir (Blendon et al., 2004). Yapılan diğer bir çalışma, karantinaya alakalı internet üzerinden yapılan ankete katılanların yaklaşık %33'ü depresyon veya travma sonrası stres bozukluğu

semptomları gösterdiklerini meydana çıkarmıştır (Hawryluck et al., 2004). Karantinada bulunan insanlarda yalnızlık ve öfke duygusu gelişebilmekte bu durum insanların yaşamlarını kaybetmeleri gibi endişelerine bağlı meydana gelebilmektedir (Xiang et al., 2020). Bunun yanı sıra, karantinaya alınan bireyler karşılıklı bağlantılarını ve geçmişten günümüze gelen sosyal ilişkilerini kaybederler ve bu durum büyük bir stres kaynağı olarak tanımlanmaktadır (Zhang et al., 2020). Bu dönemlerde oluşabilecek maddi ve manevi sıkıntılar, sosyal durumlara bağlı gelişen karantina deneyimi farklılıklar gösterebilir. Sağlık merkezleri izolasyon uygulamalarının hastalar üstündeki etkilerinin araştırılması ve karantina deneyimi hakkında bir fikir vermektedir. Araştırmalar, bireyler kendilerini kollamak için izole edildiğinde psikolojik rahatsızlığın belirginliğinin düşük oranda olduğunu göstermektedir. Benzer durum enfekte olmuş bulaştırma rizikosunu bulunan hastalar için de geçerlidir (Collins et al., 1989; Gammon, 1999; Knowles, 1993; Lesko et al., 1984). Ayrıca sağlık personellerinin izolasyon esnasında kaygı ile başa çıkmayı, sosyal desteği arttırarak ve bilgiye ulaşımı kolaylaştırarak anksiyete karşıtı savunma geliştirebileceklerini göstermiştir (Gammon, 1998; Grazier, 1988). Bu tür ortamlarda hastalar ve sağlık personelleri arasında bulunan yaygın akıl sağlığı problemlerine ve bozukluklarına rağmen, izolasyon ünitelerinde ve sağlık merkezlerinde çalışan çoğu sağlık personelinin akıl sağlığını korumak için herhangi bir eğitim almaması dikkat çekmektedir (Xiang et al., 2020). Bu noktada zorunlu kitlesel karantinanın potansiyel yararlarının yanı sıra yaratacağı olası psikolojik bozuklukların da araştırılması gerekmektedir (Rubin and Wessely, 2020). Karantina uygulaması toplumun sağlığı için yapılsa da başarılı olabilmesi için olumsuz etkilerin azaltılması gerekmektedir (Brooks et al., 2020). Buna bağlı olarak karantina, izolasyon, sosyal mesafe ve görsel ve yazılı basının bireyler üstünde yaratmış olduğu zihinsel baskıyı azaltmak için çeşitli çözüm yollarına gidilmektedir. Çin, koronavirüse yakalanan insanların psikolojik problemleriyle mücadele etmek amacıyla, internet teknolojisi kullanımı vasıtasıyla yeni bir psikolojik kriz müdahale modeli geliştirmiştir. Batı Çin Hastanesi'nin bu yeni modeli, hastalara, ailelerine ve sağlık çalışanlarına psikolojik müdahale yapmak için doktorları, psikiyatristleri, psikologları ve sosyal hizmet uzmanlarını internet platformlarına entegre ederek destek sağlamaktadır (Zhang et al., 2020). 2001 Model Devlet Acil Sağlık Güçleri Yasası, insanlar arasında bulaşma ihtimalini azaltacak, örneğin damlacıklar için üç ila altı adım arasında belirlenmiş bir bölge yaratmayı ifade eden, ilişkili terminoloji sosyal mesafesini tanımlamıştır, toplum sağlığı yasası

kapsamında, görünüşte bulaşıcı hastalıkların yayılmasını önlemek için karantinaya alma yetkisi de dahil olmak üzere bir halk sağlığı ölçüm merkezi kurulmuştur. Bağımsız yargı yetkilileri, bu tür yasaları kendi alanları için yürürlüğe koyma konusunda legal yetkilere sahiptir; bu sebeple, bir eyalet veya ülke karantina emrini etkinleştirebilirken, bir diğeri etkinleştiremeye bilmektedir (Barbisch et al., 2015). Geçmiş zaman salgınlarının tecrübeleri, bazı hastalar ve sağlık görevlilerinin koronavirüs salgını ile travmatize olma ve salgından sonra kalıcı psikiyatrik semptomlar yaşayacakları ihtimalini akıllara getirmektedir (Wu et al., 2005). Böylelikle, koronavirüs salgını, tüm evren için mevcut akıl sağlığı hizmeti sunumunda fazladan bir sosyo-ekonomik yük durumuna gelecektir. Bununla birlikte küresel dünyada zihinsel hastalık yükünü de çoğaltacağı ifade edilebilir. Ayrıca koronavirüs salgını ile beraber insanların kaygı seviyelerinin yükseldiğini meydana çıkaran çalışmalarda mevcuttur (Çölgeçen ve Çölgeçen, 2020; Göksu ve Kumcağız, 2020).

Koronavirüs (Covid-19) ismini Latince “taç” manasında olan ‘corona’dan türemiştir ve taçlı virüsten esinlenerek “coronavirüs” olarak adlandırılmıştır. Şekil itibariyle yüzeyinde bulundurduğu tacı anımsatan çizgiler bu adın meydana gelmesinde büyük rolü vardır (Mcintosh et al., 1967). 2019 yılı aralık ayına kadar 6 değişik ögeden olduğu bilinen koronavirüs hanesi, yaşça büyük ve çocuklar üstünde tesirini orta şiddetli gösterirken bebeklerde büyük enfeksiyonlara yol açmaktadır (Hasöksüz vd., 2020). Bir RNA virüsü olması sebebiyle Covid-19, değişim özelliğine sahiptir. Bu vaziyet toplulukları önemli derecede etkileyen epidemiy ve pandemilere yol açarken insan organizmasında genel sağlığın zarar görmesine sebep olabilmektedir. Dolayısıyla bu salgın tüm toplumlarda beklenmedik ölümlerle sonuçlanabilmektedir (Dikmen vd., 2020). Covid-19 bulaşıcılığını insanların konuşurken, hapşırırken ve öksürürken yaymış oldukları taneciklerle kapı kolu ve masa gibi nesnelere üzerine yerleşebilen küçük damlacıklar yoluyla sağlamaktadır. Bireylerin elleri ile bu küçük damlacıklara temas ettikten sonra vücuduna ikinci bir temasta bulunması (ağız, burun, göz vb.) virüsün girişini kolaylaştırmaktadır. Bir diğery bulaşma yöntemi ise bireylerin birbirine yakın temasta olmaları halinde açığa çıkmaktadır. Bu durumun önüne geçebilmek için bireylerin birbirleriyle minimum 1-1,5 metre menzilde uzaklıkta bulunmaları gerekmektedir. Dünya, mazisinde önemli kayıplarla noktalanan oldukça fazla salgın hastalığa tanıklık etmiştir. Birleşik krallık sınırlarında (MÖ. 668-664) Vebası, Avrupa’da (MÖ. 542-541) Justinianus Veba

Salgını, Asya Avrupa ve Kuzey Afrika üstünde tesirini gösteren Antonius Vebası (MÖ. 180-165), Kıbrıs Vebası (MÖ 266-250) karşılaşılan yayılmasının önüne geçilemeyen ve günümüzde bile yıkıcı etkilerinden bahsettiren salgınlardandır (Aslan, 2020). Günümüzde ise tüm insanlık 2020’ye girilmesine haftalar kala başlıca belirtileri öksürük, ateş, yorgunluk ve diğer üst solunum yolu enfeksiyonları olan koronavirüs hastalığı (Covid-19) ile savaş vermektedir. Koronavirüs (Covid-19) ilk olarak Çin’de görülmüş ve çok az bir zaman içinde yayılmasına engel olunamamıştır. Bu durum 30 Ocak 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından “Küresel Boyutta Toplum Sağlığı Acil Durumu” olarak adlandırılmıştır. 11 Mart 2020’de ise “Küresel Salgın (pandemi)” olarak gündeme alınmıştır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ikazları ve araştırmacıların yönlendirmeleri ile uluslar kendi içlerinde aldıkları önlemlerle süreci en az kayıpla geçmeyi, pandemini yayılmasını en az seviyede tutmaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda koronavirüse karşı alınan tedbirler, evrenin neredeyse her bölgesinde sosyal ve kültürel birçok alanda kısıtlamaları beraberinde getirmiştir. Hava yolculuklarında iptale gidilmiş, mahallelerde dışarı çıkma yasağı ve karantina yöntemleri uygulanmıştır. Önlemlerin tamamı süreci kontrol altına alabilmek ve devletleri ihtimal dahilinde sağlık sistemi çökmesine karşı ayakta tutmak amaçlı yapılmaktadır (Atay, 2020). Pandemi süreci hayatın her şeyini etkilediği gibi spor alanında da tesirini göstermiştir. Dünyada ve Türkiye’de pek çok sporcu, antrenör ve idareci Covid-19 testi pozitif çıkmış önüne geçilemeyen bu hal neticesinde maçlar ve organizasyonların ertelenmesi ya da iptali ile sonuçlanmıştır. 2020 Tokyo Olimpiyatları dahil, Dünya Salon Atletizm Şampiyonası, NBA müsabakaları, 2. Down Sendromlular Dünya Spor Oyunları, tenis, boks, Formula 1 gibi pek çok organizasyon başlangıçta ertelenmiş sürecin olumsuz ilerlemesi nedeniyle iptaline karar verilmiştir (Parnell et al., 2020; Gallego et al., 2020; McCloskey et al., 2020; Mann et al., 2020).

Milletler ve içlerindeki toplum ve ekonomi sistemleri koronavirüs salgını tesiriyle tabiri caizse stres ölçme imtihanına tabi tutulmuştur. Bütün dengelerin değiştiği bu dönemde insanları olumsuz duygu durumları ile karşı karşıya kalması kaçınılmaz hal almıştır ve insanlık cinsiyet, inanç, meslek, eğitim gibi pek çok özellik gözetmeksizin enfekte olma tehlikesi ile karşı karşıya gelmiştir. Bugünlerde bilimsel araştırmaların büyük bir çoğunluğu rahatsızlığın tıbbi süreçleri üzerine yapılırsa da, geçmiş dönemlerdeki benzer salgın zamanlarında ruh sağlığı uzmanlarının da önemli seviyede etkin olduğu görülmektedir (Shalev and Shapiro, 2020). Bu bağlamda

insanların hal ve davranışları salgına karşı direnmede önemli rol oynamaktadır. Salgının dağılma hızını minimum seviyeye çekmek, dağılım alanını daraltmak ve akabinde vefat oranını en alt seviyede tutmak, bireyin salgının dağılımı üstündeki sağlayabileceği pozitif etkilerdir. Bununla birlikte salgının insanların tutumlarına tesiri hakkında genel bir bilgiye sahip olmak, sağlık personellerinin müdahaleleri, süreci kontrol altına alma ve hazırlıklı olma anlamında son derece önemlidir. Tam tersi durumda bilinçsizlik ve belirsizlik yaşanması insanlarda doğabilecek stresle kaygıyı da anlamlı düzeyde artırmaktadır (Asmundson and Taylor, 2020). Küresel boyuttaki Covid-19 salgını her insanda çeşitli tesirlere sahip olabilmektedir. Hayatın her safhasında söz sahibi olan koronavirüs tesirleri insanların karakteristik özellikleri, maddi durumları, sosyal yapıları ve zihinsel ve mental iyi oluş durumlarına göre olası değişkenlik gösterebilir. Bundan dolayı pandemi sürecinde esas ihtiyaçların azlığı gerek sosyal medya gerek kamuoyundan edinilen yanlış bilgiler, ekonomik hasarlar ve karantina süreçleri insanları psikolojik açıdan negatif yönde etkileyebilmektedir (Kaya, 2020). Nitekim eski zamanlardan bu zamanlara kadar insanlığın maruz kaldığı tüm salgın hastalıklar araştırıldığında, yaşamı her yönüyle ve üst seviyede etkileyen bu salgınlar insanlarda içe kapanıklığa sebep olurken, sosyalleşmekten uzaklaşma isteğini de artırmaktadır (Thornhill and Fincher, 2014; Göksu ve Kumcağız, 2020; Aslan, 2020;).

2.4. Türkiye’ de Koronavirüs (Covid-19)

Türkiye’nin Covid-19 virüsü ile tanışması 11 Mart 2020 olarak belirtilmektedir ve devamında gelen ilk hayat kaybı bundan 6 gün sonra yaşanmıştır. Görülen ilk hastalığın sonunda ülkede sosyal ve kültürel alanlarda birçok değişikliğe gidilmiştir. Koronavirüs önlemleri ülkede, ilk başlangıçta maske takma zorunluluğu, devletlerarası yolculuk yasağı, sosyal izolasyon ve mesafe uyarıları ile başlamıştır. Önüne geçilemeyen hasta rakamlarındaki yükseliş nedeniyle alınan önlemler bununla da kalmamış, iş saatlerinde esnek uygulama, ara ara Cumartesi-Pazar günleri, ara ara dini bayramlar olmak üzere sokağa çıkma yasağı, ibadethanelerin kullanım kısıtlılığını şeklinde çoğalarak devam etmiştir. Sınıflarda işlenen eğitim ise yerini uzaktan eğitim uygulamalarına bırakmıştır (Budak ve Korkmaz, 2020). Covid-19 salgınına karşı alınan bütün tedbirler insan hayatını koruma amacıyla belirlenmektedir. Bu önlemler tesirini turizm sektörü ve işletmeleri üstünde de göstermiş ve devamında sektör ve çalışanlarına negatif yansımalarıyla ülke ekonomisi üzerinde de olumsuz etkisini

göstermiştir (Ayittey et al., 2020). Ülkede salgının önünü almak için her şehir kendi içerisinde bulunan İl Sağlık Müdürlüğü Bulaşıcı Hastalıkları Birimi koordinatörlüğünden işlemleri yürütmektedir. Hasta tespitlerinde şüpheli durumda olan hastalar için Halk Sağlığı Yönetim Sistemi'ne girilerek bir örnek ile kontrol sağlanması istenmektedir. Covid-19 teşhisi konmuş vakalar ise daha önceden belirlenen pandemi hastanesinde izole edilerek tedavi edilmektedir. Pandemi hastanesi hizmeti veremeyecek şehirlerde, yoğun bakım ünitesi bulunan hastaneler de hizmet kapsamına dahil edilebilmektedir. Ülkeye dönen vatandaşlar potansiyel hasta olarak görülmekte ve aile hekimlerince gözetim altına alınmaktadır. Bu ve bunun gibi toplu yapılmış olan seyahat dönüşlerinde bireylerin izole edilmesi sağlanırken, kontroller il sağlık müdürlüğü tarafından yapılmaktadır. (Sağlık Bakanlığı, 2021a).

2.4.1. Koronavirüs (Covid-19) ve Etkileri

2019'un son aylarında ilk olarak Çin'in en kalabalık şehirlerinden biri olan Wuhan şehrinde ortaya çıkan yeni tip koronavirüs, bütün dünyayı etkisi altına almıştır. Şiddetli akut solunum yolu enfeksiyonu olarak tanımlanmaktadır (Santi et al., 2020).

Covid-19 ağız ve burundan etrafa saçılan tanecikler aracılığıyla bulaşmaktadır. Vücuda virüsün girmesinden on dört gün sonra oluşmakta vakaların çoğunda ise yüz yirmi saatten sonra meydana geldiği görülmektedir (Bai et al., 2020). Koronavirüsler (Covid-19), soğuk algınlığından Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS) ve Şiddetli Akut Solunum Sendromu (SARS) gibi daha ciddi hastalıklara kadar çeşitli hastalıklara neden olan büyük bir virüs ailesidir, bunların içinden Covid-19 adı verilen yeni tür koronavirüs, insanlarda genel olarak solunum ve gastrointestinal sistemde rahatsızlıklara sebep olur. Yetişkinlerde klinik tablo, soğuk algınlığından, bronşit, pnömoni, ağır akut solunum sıkıntısı sendromu (ARDS) ve vefatla sonuçlanan çoklu-organ yetmezliğine kadar değişebilir (Özdemir ve Pala, 2020). Covid-19'un küresel toplum üzerinde giderek çabuk çoğalan önemli bir tesiri meydana gelmiş ve bu sebeple 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü pandemi (salgın) ilan etmiştir, dünya sağlık örgütü raporuna göre, Covid-19'un yayılma hızını azaltmak veya bitirmek için toplum sağlığı ve sosyal tedbirler toplumun tüm fertlerinin katılımıyla uygulanmak zorundadır ve küresel düzeyde bir savaş yürütülmelidir. Bu süreçte farklı tedbirler alınarak virüsün yayılmasının engellenmesine çalışılmıştır. Bazı ülkeler sınırlarını kapatmış, sağlık ve hizmet sektörü haricinde hizmet vermeyerek tam kapanmaya gitmişlerdir. Çok sayıda sektörün etkilendiği salgından spor endüstrisi de etkilenmiş

ve çok büyük zarar görmüştür. Salgının etkisi ile spor endüstrisi finansal olarak etkilenmiş, bu etki hem kısa vade de hem uzun vade de etkisini göstermiştir (Goodell, 2020). Dünyayı saran salgın çok sayıda organizasyonun ertelenmesine sebep olmuş, çoğu organizasyon askıya alınmıştır. Bazı uluslararası etkinlikler ise bir sene sonrasında yapılabilmıştır (Gallego et al., 2020). Ertelenmeye bağlı olarak çok büyük miktarda gelir kaybının yaşandığı görülmektedir. Bu etki medya, yazılı görsel basın, bu alanlarda ürün tedariki yapan firmalar, yayın gelirleri gibi farklı kalemlerde etkisini göstermiştir (Evans et al., 2020). Salgının maddi yönünün haricinde antrenmanların ve müsabakaların ertelenmesiyle sporcular da olumsuz etkilenmişlerdir (Costa et al., 2020). Sporcuların performans gelişimi açısından bakıldığında Covid-19, sporcuların performansları üzerinde olumsuz etki eden bir unsur olarak ifade edilebilir (Stambulova et al., 2020). Salgın esnasında sporcular antrenman yapacak ortam bulamamış çoğu sporcu çalışmasına ev ortamında devam etmiştir. Sporcular bu sayede performanslarını korumayı hedeflemiştir (Toresdahl and Asif, 2020). Salgının sporcuların antrenman yapma imkanını kısıtlaması, izolasyona maruz kalınması sporcuların performanslarına olumsuz etki edebildiği gibi psikolojik sağlıklarına da olumsuz etki etmiştir (Santi et al., 2020). Luo et al., (2020)'de Covid-19 salgınının kaygı seviyesini arttırdığını ve oranın da yüzde otuz üç oranına topluma yansıdığını ifade etmiştir. Spor esnasında çok fazla kişi temas halinde olmaktadır. Müsabaka içinde antrenörle yöneticiler, hakemler etkileşim halindedir. Sporun kendisi de temas gerektiren bir yapıda olduğu için kaygı ve endişenin arttığı ifade edilebilir (Ağduman, 2021). Dünyadaki pek çok devletten gelen yeni tip koronavirüs havadisleri araştırıldığında, bu salgının az bir vakitte tesirini kaybedeceği düşüncesinin iyimser bir beklentiden öteye geçmeyeceği varsayılmaktadır (Scheiner, 2020). Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre sağlık için mühim sorunlar yaratan viral rahatsızlıklar meydana gelmeye devam ediyor. 21. Yüzyıl başlangıcı incelendiğinde 2002-2003 seneleri arasında yoğun akut solunum sendromu meydana getiren koronavirüs (SARSCoV) ve 2009'da H1N1 influenza gibi farklı viral salgınlar tutanaklara geçmiştir. 2012 senesinde ilk kez Suudi Arabistan'da (MERS-CoV) solunum sendromu olan koronavirüsü tanımlamıştır. 2020'ye haftalar kala Çin'in Hubei eyaletinde en büyük metropol alanı Wuhan'da nedeni açıklanamayan düşük solunum yolu enfeksiyonu 31 Aralık 2019'da Çin'deki Dünya Sağlık Örgütü ofisine bildirildi. Nedeni tanımlamadığından, ilk vakalar "bilinmeyen etilojisi olan pnömoni" olarak gruplandırıldı. Çin Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi (CDC) ve yerel CDC'ler

yoğun bir salgın araştırma programı tertipledi ve bu rahatsızlığı da koronavirüs ailesine ait yeni bir virüs olarak bildirdi. Üçüncü trimesterde, koronavirüs ile enfekte olduğu doğrulanan kadınlar üzerinde yapılan küçük bir çalışmada, anneden çocuğa bulaşma olduğuna dair bir kanıt bulunamamıştır. Virüs riski nedeniyle tüm hamile annelere sezaryenfeksiyon yapıldı, bu nedenle vajinal doğum sırasında bulaşmanın meydana gelip gelemeyeceği belirsizliğini koruyor. Hamileler solunum patojenleri nedeniyle enfeksiyona nispeten daha duyarlıdır bu sebeple bu durum önem arz etmektedir (Chen et al., 2020). Covid-19 birçok alanı etkilediği gibi spor camiasını da fazlasıyla etkilemiştir. Türkiye’de yurt içinde müsabakalar seyircisiz oynanmaya devam ederken 11.03.2020 tarihinde alınan karar ile ülkemizin ve yurt dışında birçok ülkenin ev sahipliği yapacağı,

Atıcılık ve Avcılık: Tabanca Fransa Grand Prix (13-18 Nisan, Fransa),

Atletizm: Diamond Lig (17 Nisan, Katar),

Osmangazi Tarihi Kent Koşusu (12 Nisan, Türkiye-Bursa),

İzmir Maratonu (12 Nisan, Türkiye-İzmir),

16. Vodafone İstanbul Yarı Maratonu (5 Nisan, Türkiye-İstanbul),

Uluslararası Sur Yarı Maratonu (23 Nisan, Türkiye-Diyarbakır)

Badminton: Avrupa Gençler Ranking Turnuvası (2-4 Nisan, Hırvatistan)

Basketbol: 18 Yaş Altı Genç Erkekler Albert Schweitzer Turnuvası (11-18 Nisan, Almanya)

Bilardo: Avrupa Artistik Bilardo şampiyonası (23-26 Nisan İspanya),

3 Bant 17 ve 21 Yaş Altı Avrupa şampiyonası (10-13 Nisan, Belçika)

Bocce, Bowling ve Dart: Avrupa Gençler Bowling şampiyonası (4-13 Nisan, Hollanda),

Avrupa Kadınlar Bocce (Volo) şampiyonası (28 Nisan-5 Mayıs, Slovenya)

Boks: Gençler Avrupa şampiyonası (23 Nisan-3 Mayıs Karadağ)

Buz Hokeyi: 2020 IIHF Buz Hokeyi Erkekler Dünya şampiyonası

3. Klasman A Grubu (19-25 Nisan, Lüksemburg)

Cimnastik: Artistik Cimnastik Uluslararası Gençler Takım Turnuvası (2-6 Nisan, Berlin),

Ritmik Cimnastik Sofya Kupası Turnuvası (3-8 Nisan, Bulgaristan),

Ritmik Cimnastik Dünya Kupası (14-20 Nisan, Özbekistan),

Ritmik Cimnastik Prize of Yana Batyrshyna Uluslararası Turnuvası (16-20 Nisan, Azerbaycan),

1.Bükreş Açık Kupa Uluslararası Aerobik Cimnastik Müsabakası (22-27 Nisan, Romanya),

Ritmik Cimnastik Ritam Cup Uluslararası Turnuvası (30 Nisan-4 Mayıs, Sırbistan)

Eskrim: Uluslararası 14 Yaş Altı Avrupa Circuit Turnuvası (4-12 Nisan, Türkiye Antalya), Grand Prix (24-26 Nisan, Kore) Gelişmekte Olan Spor Dalları: Avrupa Kuraş şampiyonası (2-7 Nisan, Yunanistan), Squash Avrupa Takım şampiyonası (14-19 Nisan, Slovenya), Görme Engelliler: Golbol Uluslararası Turnuva ve Kamp (6-22 Nisan, Türkiye Antalya)

Güreş: Uluslararası Zafer Kupası (10-12 Nisan, Türkiye-Antalya), Dan Kolov - Nikola Petrov (9-12 Nisan, Bulgaristan),

Uluslararası şampiyonlar Turnuvası (17-19 Nisan, Türkiye-Antalya)

Hava Sporları: Yamaç Paraşütü Dünya Mesafe Yarışması (24 Mart-4 Nisan, Brezilya),

Mercimektepe Cross Country Yamaç Paraşütü şampiyonası (15-19 Nisan, Tokat)

Kano: Akarsu Slalom Uluslararası Turnuva (4-5 Nisan, Makedonya)

Karate: Marmara Cup (21-21 Nisan, Türkiye-İstanbul),

Balkan Çocuklar Karate şampiyonası (24-26 Nisan, Türkiye- İstanbul),

Premier Lig (17-19 Nisan, İspanya)

Kick Boks: Avusturya Klasik 2020 Wako Dünya Kupası (24-26 Nisan, Avusturya),

5.Uluslararası Türkiye Açık Avrupa Kupası Kick Boks Turnuvası (1-5 Nisan, Türkiye-Antalya),

2020 Okyanusya şampiyonası (17-19 Nisan, Avustralya)

Kürek: Uluslararası Zagreb Kürek Yarışları (4-5 Nisan, Hırvatistan)

Yüzme: Multination Gençler Yüzme şampiyonası (4-5 Nisan, Yunanistan) gibi toplamda 82 organizasyon ertelenmiştir. Yurt içinde ilk vaka görüldüğünde alınan karar müsabakaların seyircisiz oynanmasıydı fakat 19.03.2020 tarihinde Gençlik ve Spor Bakanı Dr. Mehmet Muharrem Kasapoğlu, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Başkanı Nihat Özdemir, TFF 1. Başkan Vekili ve UEFA Yönetim Kurulu Üyesi Servet Yardımcı, Türkiye Basketbol Federasyonu Başkanı Hidayet Türkoğlu, Türkiye Voleybol Federasyonu Başkanı Mehmet Akif Üstündağ ve Süper Lig Kulüpler Birliği Vakfı Başkanı Mehmet Sepil'in katıldığı Ankara'da yapılan toplantıda futbol, basketbol, voleybol ve hentbol liglerinde maçların durdurulması kararı alındı. Alınmış olunan bu kararlar sonucunda, sporcuların yeni tip koronavirüse yakalanma kaygı düzeylerinin arttığı söylenebilir (Demir vd., 2020).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Betimsel araştırma yöntemiyle yapılan bu çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır, çalışmada veri toplama tekniği olarak ise anket tekniği kullanılmış ve anket sonuçları SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Çalışmaya 187 amatör futbolcu gönüllü katılmıştır. Çalışmaya başlamadan Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Kurulundan 2021/180 sayı ve numara ile etik kurul onayı alınmıştır.

3.2. Verilerin Toplanması

Çalışmaya Samsun amatör futbol kulüplerinden, Süper Amatör Lig ve Bölgesel Amatör Lig takımlarında futbol oynayan, 18-40 yaş aralığında olan, lisansları aktif, 187 amatör futbolcu katılmıştır. Demografik özellikler olarak yaş, spor yılı, eğitim durumu ve maddi durumlar değerlendirilmeye alınmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Tekkurşun Demir vd., (2020) tarafından geliştirilen “Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısı Ölçeği (SYTKYKÖ)” kullanılmıştır. Ölçek 16 madde ve 2 faktörden oluşmaktadır. SYTKYKÖ beşli likert tipindedir. Maddeler “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde sıralanmış; 1, 2, 3, 4 ve 5 şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçekte yalnızca 2. madde olumsuz ifade içermektedir. İlk 11 maddeden oluşan Bireysel Kaygı faktöründen alınabilecek en düşük puan 11 olup, en yüksek puan 55’ tir. Son 5 maddeden oluşan Sosyalleşme Kaygısı faktöründen alınabilecek en düşük puan 5 olup, en yüksek puan 25’ tir. Ölçeğin tamamına ilişkin hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı 0,910 “Bireysel Kaygı” alt boyutuna ilişkin hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı 0,903 ve “Sosyalleşme Kaygısı” alt boyutuna ilişkin hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı 0,860’dır. Elde edilen bu değerler araştırma için toplanan verilerin güvenilir olduğuna işaret etmektedir.

3.3. İstatistiksel Analiz

Elde edilen verilere analize başlamadan normallik varsayımı ve homojenlik testleri uygulanmış, yapılan Shapiro Wilk ve Levene testleri sonucunda verilerin normal dağılıma sahip olduğu tespit edilmiştir ($p>0,05$). Futbolcuların değişkenlerine ait hesaplamalarda iki gruptan fazla olan gruplara ANOVA testi, farklılık olduğu durumlarda farklılığın hangi grubun lehine olduğunun tespit edilebilmesi için Tukey

çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular aritmetik ortalama, standart sapma olarak ifade edilmiş, anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır. Bütün hesaplamalar SPSS 21 paket programıyla yapılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen verilerin analiz sonuçları sunulmuş ve elde edilen sonuçlar ilgili tablonun alt kısmında yer almıştır.

Çalışmada elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Sporcuların yaşları tablo 4.1. de verilmiştir.

Tablo 4. 1. Futbolcuların yaş ve SYTKYKÖ tanımlayıcı istatistikleri

	N	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Yaş	187	25,14	4,67	18,00	40,00
Bireysel Kaygı	187	37,36	9,81	11,00	54,00
Sosyalleşme Kaygısı	187	14,30	4,87	5,00	25,00
Toplam Kaygı	187	51,66	13,59	16,00	79,00

Çalışmaya 187 futbolcu katılmış, yaş ortalamaları 25,14'tür. Futbolcuların "bireysel kaygı" puan ortalaması 37,36, "sosyalleşme kaygı" puanı 14,30, "toplam kaygı" puanı 51,66 olarak bulunmuştur. Futbolcuların yaş tanımlayıcı istatistiklerinin elde edildiği bu değerler incelendiğinde sporcuların yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısı, "Bireysel Kaygı" puanı orta düzeyin biraz üzerinde görülürken, "Sosyal Kaygının" orta düzeyin biraz altında olduğu görülmüştür. Toplam kaygı puanının ise ortalamanın biraz üzerinde olduğu saptanmıştır.

Futbolculara ait "Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısı" puanlarının yaş gruplarına göre karşılaştırılması Tablo 4.2'de belirtilmiştir.

Tablo 4. 2. Yaş gruplarına göre futbolcuların SYTKYKÖ puanlarının karşılaştırılması

		N	Ort.	S.S.	F	P
Bireysel Kaygı	18-21 yaş	32	38,44	7,98	0,366	0,694
	22-25 yaş	84	37,51	10,05		
	26 yaş üzeri	71	36,69	10,35		
Sosyalleşme Kaygısı	18-21 yaş	32	13,72	4,27	0,730	0,483
	22-25 yaş	84	14,08	4,80		
	26 yaş üzeri	71	14,83	5,21		
Toplam Kaygı	18-21 yaş	32	52,16	11,60	0,026	0,975
	22-25 yaş	84	51,60	13,55		
	26 yaş üzeri	71	51,52	14,60		

Yapılan araştırmada yaş gruplarına göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında fark yoktur ($p>0,05$). Yaş grupları değişkenine göre "bireysel kaygı" puanları (0,694) ve "toplam kaygı" puanları (0,975) ortalamanın biraz üzerinde görülmüş fakat anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. "Sosyalleşme

kaygısı” puanları (0,483) ise ortalamanın biraz altında olduğu görülmüş fakat anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Futbolculara ait “Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısı” puanlarının spor yılına göre karşılaştırılması Tablo 4.3’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 3. Spor yılına göre futbolcuların SYTKYKÖ puanlarının karşılaştırılması

		N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Bireysel Kaygı	3-9 Spor Yılı (1)	63	38,81	8,22			
	10- 14 Spor Yılı (2)	57	38,54	9,48	3,134	0,046	1-2>3
	15 Spor Yılı ve Üzeri (3)	67	34,99	11,08			
Sosyalleşme Kaygısı	3-9 Spor Yılı (1)	63	13,97	4,44			
	10- 14 Spor Yılı (2)	57	15,00	4,68	0,836	0,435	
	15 Spor Yılı ve Üzeri (3)	67	14,03	5,40			
Toplam Kaygı	3-9 Spor Yılı (1)	63	52,78	11,46			
	10- 14 Spor Yılı (2)	57	53,54	12,87	2,053	0,131	
	15 Spor Yılı ve Üzeri (3)	67	49,01	15,65			

Spor yılına göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında “bireysel kaygı” puanlarında 3-9 yıl olanlarla 10-14 yıl olanlar, 15 yıl ve üzeri olanlardan yüksek puana sahiptir (p=0,046). Spor yılına göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında “sosyalleşme kaygı” puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir (0,435). Spor yılına göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında “toplam kaygı” puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir (0,131).

Çalışmaya katılan futbolcuların eğitim durumuna göre “Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısı” puanlarının karşılaştırılması Tablo 4.4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 4. Eğitim durumuna göre SYTKYKÖ puanlarının karşılaştırılması

		N	Ort.	S.S.	F	P	Fark
Bireysel Kaygı	Lise (1)	65	34,78	10,89			
	Lisans (2)	103	37,76	8,64	7,110	0,001	3>1-2
	Lisansüstü (3)	19	44,00	8,89			
Sosyalleşme Kaygısı	Lise (1)	65	13,52	4,86			
	Lisans (2)	103	14,67	4,78	1,324	0,268	
	Lisansüstü (3)	19	15,00	5,33			
Toplam Kaygı	Lise (1)	65	48,31	14,88			
	Lisans (2)	103	52,43	12,24	5,132	0,007	3>1-2
	Lisansüstü (3)	19	59,00	13,04			

Eğitim durumuna göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında “bireysel ve toplam kaygı” puanlarında lisansüstü eğitim seviyesinde olan futbolcular lise ve lisans mezunu olanlardan yüksek puana sahiptir ($p<0,05$). Eğitim durumuna göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında “bireysel kaygı” (0,001) puanlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Eğitim durumuna göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında “toplam kaygı” (0,007) puanlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Eğitim durumuna göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında “sosyalleşme kaygısı” (0,268) puanlarında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Futbolcuların ekonomik durumlarına göre “Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısı” puanlarının karşılaştırılması Tablo 4.5’de gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Maddi duruma göre SYTKYKÖ puanlarının karşılaştırılması

		N	Ort.	S.S.	F	P
Bireysel Kaygı	1000-2500 TL	103	37,97	9,84	1,484	0,229
	2501-4000 TL	50	35,34	9,64		
	4001 TL zeri	34	38,47	9,85		
Sosyalleşme Kaygısı	1000-2500 TL	103	14,76	4,90	1,433	0,241
	2501-4000 TL	50	14,16	4,45		
	4001 TL zeri	34	13,15	5,30		
Toplam Kaygı	1000-2500 TL	103	52,73	13,76	,950	0,389
	2501-4000 TL	50	49,50	13,12		
	4001 TL zeri	34	51,62	13,76		

Maddi duruma göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında fark yoktur ($p>0,05$). Maddi duruma göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında “bireysel kaygı” (0,229) puanlarında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Maddi duruma göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında “sosyalleşme kaygısı” (0,241) puanlarında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Maddi duruma göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında “toplam kaygı” (0,389) puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

5. TARTIŞMA

Yapılan araştırma ile amatör futbolcuların Yeni tip koronavirüse yakalanma kaygıları incelenmiştir. Ülkemizde ve dünyada salgın ortaya çıktıktan sonra bir belirsizlik ortamı oluşmuş, bu durumdan çok fazla sayıda olgu etkilenmiştir. Pandeminin ilk günlerinde ortaya çıkan belirsizlik spor dünyasını da etkilemiştir. Bu süreçte birtakım tedbirler alınmış, en önemli unsur olarak da maçlar ertelenmiştir. Erteleme ile birlikte müsabakaların ne zaman başlayacağı tam olarak belirlenememiş, sporcuların maç takvimi etkilendiği gibi antrenman durumu da etkilenmiştir. Profesyonel liglerde test yapılarak maçlar oynanmış fakat amatör lig müsabakalarındaki belirsizlik sürmüştür. Bu dönemde amatör futbolcularda belirsizliğe bağlı bir takım olumsuz durumların ortaya çıktığı söylenebilir. Yapılan bu çalışma amatör sporcuların bu dönemde yaşadıkları kaygı durumlarını inceleme açısından önemlidir. Çiftçi ve Demir (2020)'de yaptıkları araştırmada profesyonel futbolcuların Covid-19'a yakalanma kaygılarını incelemiş, profesyonel futbolcuların benzer kaygı durumları yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Profesyonel futbolcular covid süresince sözleşmelerinde yazan maaş gelirlerini alacak olmalarına rağmen kaygı yaşadıklarını ifade ederken amatör sporcuların sözleşme yapmadan oynadıkları sezonlarda daha da çok kaygılanacakları düşünülebilir. Afacan ve Onağ (2020)'de futbol maçlarının yeniden başlatılmasının futbolcular tarafından nasıl karşılandığını araştırmış, futbolcuların oyun gereği temasın çok olmasına bağlı olarak endişe duyduklarını belirtmiştir. Covid salgınının futbolcular üzerinde farklı etkileri olabileceği söylenebilir.

Amatör futbolcuların kaygı durumları incelendiğinde (Tablo 4.2.)'de yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Su vd., (2021)'de kadın futbolcuların yeni tip koronavirüse yakalanma kaygılarını araştırmış yaş değişkenine göre farklılık olmadığını ifade etmiştir. Çiftçi ve Demir (2020)'de Covid-19'a yakalanma stres puanı ile yaş arasında bir ilişki olmadığını ifade etmiştir. Bu sonuçlar çalışmada elde ettiğimiz sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Bu benzerliğin ortaya çıkmasında çalışma grubunun amatör sporculardan oluşması covid ile ilgili durumlara benzer şekilde maruz kalınmasının etkili olduğu söylenebilir. Polatcan ve Kaptangil (2021)'de Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğrencilerinin covid 19'a yakalanma kaygısını inceledikleri çalışma sonucunda yaş değişkeninin farklılığa neden olmadığını belirtmiştir. Bakioğlu vd., (2020)'de yaptıkları çalışmada yaş değişkeni ile

Covid-19'a yakalanma arasında bir ilişki olmadığını ifade etmiştir. Şenel (2021)'de yaptığı çalışmada profesyonel voleybol oyuncularında yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygısı ile zihinsel dayanıklılık arasındaki ilişkiyi incelemiş sporcuların yaş değişkenine göre yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğunu ifade etmiştir. Bulgular sonucunda oluşan anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ikili karşılaştırma sonuçları incelendiğinde ise, 20-24 yaş sporcuların 30 yaş ve üzeri sporculara kıyasla daha yüksek kaygı düzeyine sahip olduklarını ifade etmiştir. Amatör futbolcular da ise yaş değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Voleybolcuların profesyonel, futbolcuların amatör olması ve salon sporları ile açık hava sporunun karşılaştırılması, her iki çalışmada farklı sonuçlar ortaya çıkmasında etkili olmuş olabilir. Özellikle 20-24 yaş aralığındaki voleybolcuların profesyonellik hayatlarının başında olması ve Covid-19 nedeniyle oynanmayan liglerin kariyerlerinin gelişimine etki edecek olması kaygı duymalarına neden olabilir. Aslan vd., (2021)'de yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısı ile sporcuların yaşı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, bireysel kaygı ile sporcuların yaşı arasında pozitif yönde ilişki olduğunu ifade etmiştir. Yaşı artan sporcuların yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısının arttığını vurgulamıştır. Sporcuların hastalığa yakalanma durumunda kişisel ihtiyaçlarını karşılayamayacak olmalarını düşünmelerinin etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Salgınin olası komplikasyonlarının bilinememesi, ne kadar süreceğinin öngörülebilmesi belirsizlik yaratmakta, bu durum da sporcular üzerinde baskı oluşturmaktadır. Sporcuların yaşının artmasına bağlı olarak tecrübe kazanma durumundan bahsedilebilir. Gelişen bu tecrübe sonucunda pandemi gibi durumlara daha farklı tepki verdikleri düşünülebilir ayrıca bu tür ciddi durumların farklı sonuçlar doğurabileceğini bildiklerinden daha çok kaygı duyabilecekleri ifade edilebilir. Koç (2004)'te yaptığı çalışmada profesyonel futbolcuların yaşları arttıkça kaygı seviyelerinin azaldığını belirtmiştir. Kaygıyı ortaya çıkartan durumdan yaşı büyük olan sporcular daha az etkilenmekte, duygularını kontrol edebilme becerilerinde daha iyi olmaktadır. Bu çerçevede yapılan araştırmaların sonuçlarının değerlendirilmesinde kaygının daha çok kültürel, bölgesel ya da toplumsal olabileceği düşünülebilir. Hacıcaferoğlu vd., (2015)'te araştırmalarında, 17-19 ile 20-22 yaş arasında bulunan halk oyuncu sporcularının, 23-25 yaş gurubunda bulunanlara göre daha yüksek kaygı duyduklarını belirtmiş ve yaş arttıkça kaygı hissetme durumunun azaldığını rapor etmiştir. Yaşı küçük olanların halk oyunu sporcularının tecrübesizliğe bağlı kaygı

duydıkları söylenebilir. 19-25 yaş aralığında olan sporcular ile 26 ve üzeri yaşa sahip sporcular arasında 19-25 yaş aralığında olan sporcular lehine anlamlı farklılaşmanın olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar 19-25 yaş aralığında olan sporcuların bireysel kaygı ve sosyalleşme kaygılarının ve genel kaygı durumlarının diğer yaş aralığında olan sporculardan daha fazla olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Bu sonuçların çalışmamızın bulguları ile çeliştiği görülmektedir.

Amatör futbolcuların spor yılı değişkenine (Tablo 4.3.)'e bakıldığında spor yılına göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında bireysel kaygı puanlarında 3-9 yıl olanlar ile 10-14 yıl olanlar, 15 yıl ve üzeri olanlardan yüksek puana sahiptir. Spor yılı arttıkça sporcuların tecrübenmeleri, kaygı duyulabilecek durumlara ve olaylara karşı daha olgun bakmalarına yardımcı olabilir. Spor yılı az olanların ise Covid-19 ile gelebilecek kısıtlamaların daha uzun süreler spor yapmak istemelerine engel olacak olması düşüncesi kaygı seviyelerini artırmış olabilir. Yüzme sporcularının spor yılı değişkenine göre Covid-19'a yakalanma kaygısı puanlarının sonuçlarına göre hem alt boyutlarda hem de genel toplamda anlamlı farklılıklar olmadığı görülmektedir (Batu ve Aydın, 2020). Çalışmamızda spor yılı az olan futbolcuların spor yılı fazla olan futbolculardan bireysel kaygılarının yüksek olduğu saptanmıştır. Amatör futbolcuların profesyonel futbolcu olabilmeleri için antrenman periyodunun eksiksiz devam etmesi, oynadığı müsabakalarda başarılı olması önemli bir süreçtir, özellikle pandemi döneminde müsabakaların oynanamaması genç futbolcularda belirsizliğe neden olmuş olabilir. Özellikle de pandemi sürecinde olabilecekleri öngörememek bu kaygı durumunu arttırabilir. Covid-19 döneminde yanlış bilgilendirmenin kaygı, depresyon ve strese sebep olduğu ifade edilmiştir (Burtscher et al., 2020; Grant et al., 2020). Genç futbolcularda gelecek kaygısı ile belirsizlik süreçleri kaygı durumuna etki etmiş olabilir. Spor yılı fazla olan futbolcuların profesyonellik kaygısı duymamaları onların daha az kaygı duymasına neden olabilir. Ayrıca futbolun temas gerektiren bir oyun olmasına bağlı olarak tecrübe eksikliği de benzer kaygı durumunu tetikleyebilir. Ağduman (2021)'de fiziksel temas gerektiren spor branşlarına katılan sporcuların temas gerektirmeyen branşlara göre daha fazla Covid-19'a yakalanma kaygısı taşıdıklarını belirtmiştir. Koronavirüsün en çok temas ile ve damlacıklar aracılığıyla bulaşması, temas gerektiren sporları yapanların endişe duymalarında büyük rol oynadığı söylenebilir. Spor yılı az olan ve müsabaka tecrübesi az olan futbolcular tecrübe eksikliğine bağlı olarak kaygı ve stres

yaşamış olabilirler.

Amatör futbolcuların Covid 19'a yakalanma kaygılarını incelediğimiz çalışmada lisansüstü eğitim seviyesinde olan sporcuların, lise ve lisans eğitim seviyesinde olanlara göre daha kaygılı oldukları saptanmıştır (Tablo 4.4.). Eğitim durumunun artması kişilerin kaygı durumunu arttırabilir. Eğitim durumu ile gelecek beklentisi arasındaki ilişkiden bahsedilebilir. Pandemi ile eğitimin önce durması devamında eğitime uzaktan eğitim ile devam edilmesi ve sürecin belirsizliği kaygı düzeylerini etkilemiş olabilir. Bireysel kaygı puanlarında ve toplam kaygı puanlarında anlamlı farklılık tespit edilirken, sosyalleşme kaygısı puanlarında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bakioğlu vd., (2020) covid 19'a yakalanma korkusunu en çok yaşayan bireylerin ilköğretim mezunu olanlar, en az seviyede yaşayanların ise lisansüstü mezunlar olduğunu saptamıştır. Bunun nedeni olarak lisansüstü mezunu olan bireylerin ekonomik durum ve sosyal güvencelerinin ilköğretim mezunu olan bireylere kıyasla muhtemelen daha yüksek olabileceğini ve bireylerin olası hastalık durumunda daha iyi koşullarda tedavi olabileceklerine dair düşüncelerinin korku düzeylerini aşağı çeken bir etken olarak değerlendirebilecekleri şeklinde yorumlamıştır. Şenel (2021)'de profesyonel voleybolcuların eğitim durumlarına göre koronavirüse yakalanma kaygısı sosyal kaygı alt boyutunda anlamlı farklılık belirlenmiştir. Bu doğrultuda ilk ve ortaöğretim düzeyinde eğitim alanların önlisans/lisans düzeyinde eğitim alanlara göre daha yüksek kaygı değerlerine sahip olduğu görülmektedir. Özgün vd., (2021)'de Sporcuların Covid-19'a Yakalanma Kaygısı ve Spora Bağlılık Durumları Arasındaki İlişkiyi İnceledikleri çalışmalarında "Eğitim Durumu" değişkenine göre SYTKYKÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Maddi durum değişkenine göre Covid 19 yakalanma kaygı durumu karşılaştırıldığında gruplar arasında farklılık tespit edilmemiştir (Tablo 4.5.) Şenel (2021)'de profesyonel voleybolcuların aylık gelir durum dağılımına göre yeni tip koronavirüse yakalanma kaygılarını incelemiş, bireysel kaygı ve sosyal kaygı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir, bu sonuç çalışmamızın bulguları ile benzerlik göstermiştir. Sporcuların ekonomik durumlarının iyi olması gelecek kaygısının az olmasına etki edebilir. Maddi kazancın belli seviyede olması futbolcuların kendini güvende hissedeceği ortam yaratabilir. Yıldız vd., (2021)'de yaptıkları araştırma kapsamında elde edilen bir diğer bulgu ise, sporcuların

COVID-19'a yakalanma kaygı düzeylerinin kişilerin ekonomik durumuna göre istatistiksel olarak farklılaştığıdır. Bu bulgulara göre sporcuların COVID-19'a yakalanma kaygıları, kişilerin ekonomik durumları arttıkça azalmaktadır. Diğer bir ifadeyle sporculardan, kişilerin ekonomik durumlarını düşük olarak değerlendirenlerin Covid 19'a yakalanma kaygıları daha yüksektir. Olası bir Covid-19 veya başka tür bir virüs hastalığında oluşabilecek maddi kayıp sporcu gelirlerinin azalması sonucunu oluşturabilir ve bu durum da kaygı düzeylerinin artmasına etki edebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Amatör futbolcuların yeni tip Covid-19'a yakalanma kaygısını incelemek amacıyla yapılan bu çalışma 187 amatör futbol oyuncusu ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre;

Tablo 4.1.'teki çalışmaya 187 futbolcu katılmış, yaş ortalamaları 25,14'tür. Futbolcuların yaş aralıkları incelendiğinde 22-25 yaş arası (n=84) 26 yaş ve üzeri (n=71) ve 18-21 yaş aralığında (n=32) sporcu olduğu görülmektedir.

Futbolcuların bireysel kaygı puan ortalaması 37,36, sosyalleşme kaygı puanı 14,30, toplam kaygı puanı 51,66 olarak bulunmuştur.

Tablo 4.2.'deki yaş gruplarına göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında fark yoktur ($p>0,05$).

Katılımcıların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında yaş gruplarına göre farklılık göstermediği ortaya konmuştur.

Tablo 4.3.'te futbolcuların spor yılı düzeylerine göre 15 yıl ve üzeri (n=67), 10-14 yıl arası (n=57) ve 3-9 yıl arası (n=63) futbolcu olduğu görülmektedir. Spor yılına göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında bireysel kaygı puanlarında 3-9 yıl olanlar ile 10-14 yıl olanlar 15 yıl ve üzeri olanlardan yüksek puana sahiptir ($p=0,046$).

Çalışmamızda katılımcıların spor yılına göre SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında farklılık gösterdiği saptanmıştır. 15 yıl ve üzeri spor yaşına sahip olanlar kendilerine göre genç ve deneyimsiz olanlara göre olaylara ve pandemiye daha olgun bakabildiklerinden kaygı durumları daha iyi durumda olabilir. 3-9 yıl ve 10-14 yıl aralığında spor geçmişine sahip olanların koronavirüs pandemisi nedeniyle oynanmayan liglerin hem kişisel performans gelişimlerinin hem de kariyerlerinin gelişimini sekteye uğratma ihtimaliyle daha çok kaygılandıkları söylenebilir.

Tablo 4.4.'te katılımcılardan lisans düzeyinde eğitim görenlerin sayısı (n=103), lise düzeyinde eğitim görenlerin sayısı (n=65), lisansüstü düzeyinde eğitim görenlerin sayısı ise (n=19) olarak görülmüştür. Eğitim durumuna göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında bireysel ve toplam kaygı puanlarında lisansüstü eğitim seviyesinde olan futbolcular lise ve lisans mezunu olanlardan yüksek puana sahiptir

($p < 0,05$). Lisansüstü eğitim görenler, lise ve lisans eğitimi görenlere göre daha kaygılı tespit edilmiştir.

Eğitim değişkenine göre, futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında lisansüstü eğitim seviyesinde olan futbolcular lise ve lisans mezunu olanlardan yüksek puana sahiptir.

Tablo 4.5.'te futbolcuların aylık gelir durumu incelendiğinde 1000-2500 Türk Lirası ($n=103$), 2501-4000 Türk Lirası ($n=50$), 4001 Türk Lirası ve üzerinde ($n=34$) gelir elde edildiği görülmektedir. Maddi duruma göre futbolcuların SYTKYKÖ puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında fark yoktur ($p > 0,05$). Buna karşın SYTKYKÖ puanları ile maddi durum değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde amatör futbolcuların, yaş gruplarına göre ve aylık gelir durum değişkenine göre yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısı ve tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Araştırmaya katılan futbolcuların spor yılı değişkenine göre ve bireysel kaygı alt boyutlarında anlamlı fark tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre 3-9 yıl arası spor yılı olanlarla 10-14 yıl arası spor yılı olanlar, 15 yıl ve üzeri spor yılına sahip olanlardan daha kaygılı oldukları tespit edilmiştir. Amatör futbolcuların eğitim düzeyi değişkenine göre koronavirüse yakalanma kaygısı bireysel alt boyutlarında anlamlı farklılık belirlenmiştir. Bunun neticesinde lisansüstü eğitim düzeyinde olanlar, lise ve lisans eğitim düzeyinde olanlara nazaran koronavirüse yakalanma konusunda daha kaygılı oldukları görülmüştür.

Amatör futbolcuların yeni tip koronavirüse yakalanma kaygılarını incelediğimiz bu çalışma sonuçları neticesinde öneri olarak sunabileceğimiz tavsiyeler; spor yılı az olan futbolculara, kaygı düzeylerini kontrol altında tutmak için spor psikologları veya spor eğitmenleri ile iletişime geçmeleri önerilebilir.

Bunun yanı sıra ev ortamında ya da açık alanlarda egzersiz ve antrenmanlarına devam etmelerinin, kaygı düzeylerini kontrol altında tutmaları bakımından etkili olabileceği söylenebilir ve önerilebilir. Bu bağlamda antrenör ve yöneticilerin sağlıklı yaklaşimleri ve destekleyici tutumları da önem arz etmektedir. Lisansüstü eğitim düzeyinde olan amatör futbolcuların akademik kariyer planlarının koronavirüs pandemisi ile sekteye uğrama ihtimali kaygı durumlarını artırmış olabilir şeklinde

yorumlanabilir. Lisansüstü eğitim düzeyindeki futbolculara kaygı düzeylerini kontrol altına almak için uzman psikolog yardımı almaları önerilebilir. Lisansüstü eğitim düzeyindeki futbolcular ise pandemideki kısıtlamalar ve dışarı çıkma yasaklarının olduğu durumlar söz konusu olduğunda bir hayli artacak olan boş vakitlerini akademik araştırmalar, literatür taramaları ve eksik gördüğü özelliklerini geliştirmeye yönelik değerlendirebilirler.

KAYNAKLAR

- Afacan E. ve Onağ Z. (2020). Profesyonel Türk futbolcularının Covid-19 nedeniyle ertelenen maçların başlaması hakkında görüşlerinin incelenmesi: Nitel bir araştırma. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 201-221.
- Agostini, R. (1994). *Medical and Orthopedic Issues of Active and Athletic Women*, Hanley and Belfus Inc, Philadelphia.
- Ağduman, F. (2021). Sporcuların pandemi döneminde Covid-19'a yakalanma kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Germanica Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 1-14.
- Akşar, T. (2005). *Endüstriyel futbol*. İstanbul: Literatür Yayınları
- Alhazzani, W., Møller, M., Arabi, Y., Loeb, M., Gong, M., Fan, E. and Du, B.(2020). Surviving sepsis campaign: Guidelines on the management of critically ill adults with coronavirus disease 2019 (COVID-19). *Intensive Care Medicine*, 46(5), 854-887.
- Alisinanoğlu, F., Ulutaş, İ. (2003). Çocukların kaygı düzeyleri ile annelerinin kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 28 (128), 65-71.
- Alistair, M. (2020, 1 Haziran). N'Golo Kante: Chelsea will allow midfielders to stay away from training amid coronavirus fears, Retrieved.: May 22, 2020, from [bbc.com/sport/football/52767877](https://www.bbc.com/sport/football/52767877)
- Allsop, S. A., Vander Weele, C. M., Wichmann, R., Tye, K. M. (2014). Optogenetic insights on the relationship between anxiety-related behaviors and social deficits. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, 8, 1-12.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (1994) . *Mental bozuklukların tanusal ve sayımsal el kitabı* (DSM-IV). Köroğlu, E. Çev), Ankara: Hekimler Birliği Yayınları.
- Aslan, A. K., Cicioğlu, H. İ. Tekkurşun Demir, G. (2021). Sporcuların yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygısının incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23 (3), 142-153.
- Aslan, R. (2020) Tarihten günümüze epidemiler, pandemiler ve Covid-19. *Ayrıntı Dergisi*, 8(65): 35-41.
- Asmundson, G. J. and Taylor, S. (2020). how health anxiety influences responses to viral outbreaks like COVID-19: What all decision-makers, health authorities, and health care professionals need to know. *Journal of Anxiety Disorders*, 71, 102211.
- Aşçı, A. (2009). Futbolcularda kuvvet performansının değerlendirilmesi. *Ulusal Futbol Bilim Kongresi, Bildiri Kitabı* 3, 27.
- Atay, L. (2020). Covid-19 Salgını ve turizme etkileri. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 17 (1), 168-172.
- Aydemir, Ö., Kirpınar, I., Tülay, S., Uykur, B., ve Cengiz, C. (2013). Reliability and validity of the turkish version of the health anxiety inventory. *Nöro Psikiyatri Arşivi*, 50 (4), 325- 331.
- Ayittey, F.K., Ayittey, M.K., Chiwero, N.B., Kamasah, J.S., Dzuvoor, C. (2020). Economic impacts of Wuhan 2019-Ncov on China and the world. *Journal of Medical Virology*, 92 (5), 473-475.
- Bai, Y., Yao, L., Wei, T., Tian, F., Jin, D.-Y., Chen, L., Wang, M. (2020). Presumed asymptomatic carrier transmission of COVID-19. *Jama*, 323(14), 1406-1407.

- Bakioğlu, F., Korkmaz, O., ve Ercan, H. (2021). Fear of COVID-19 and positivity: Mediating role of intolerance of uncertainty, depression, anxiety, and stress. *International journal of mental health and addiction*, 19(6), 2369-2382.
- Ball-Rokeach, S. J., and DeFleur, M. L. (1976). A dependency model of mass-media effects. *Communication Research*, 3(1), 3-21.
- Barbisch, D., Koenig, K. L., and Shih, F. Y. (2015). Is there a case for quarantine? Perspectives from SARS to Ebola. *Disaster medicine and public health preparedness*, 9(5), 547-553.
- Başer, E. (1998). *Uygulamalı spor psikolojisi*. Ankara: Bağırđan Yayınevi.
- Batu B, Aydın AD. Yüzme sporcularının yeni tip korona virüse (covid-19) yakalanma kaygısının incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*. 2020;3.
- Beck, A. T., Emery, G., and Greenberg, R. L. (2005). *Anxiety disorders and phobias: A cognitive perspective*. Basic Books.
- Blendon, R. J., Benson, J. M., DesRoches, C. M., Raleigh, E., and Taylor-Clark, K. (2004). The public's response to severe acute respiratory syndrome in Toronto and the United States. *Clinical infectious diseases*, 38(7), 925-931.
- Bozkurt, Y., Zeybek, Z., ve Aşkın, R. (2020). Covid-19 pandemisi: Psikolojik etkileri ve terapötik müdahaleler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 304-318.
- Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., and Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *the Lancet*, 395(10227), 912-920.
- Budak, F., Korkmaz, Ş. (2020). Covid-19 Pandemi sürecine yönelik genel bir değerlendirme: Türkiye örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, (1), 62-79.
- Burtscher J, Burtscher M, Millet GP. (2020). (Indoor) isolation, stress and physical inactivity: vicious circles accelerated by Covid- 19? *Scandinavian journal of medicine and science in sports*, 12.
- Büyüköztürk, Ş. (1997). Araştırmaya yönelik kaygı ölçeğinin geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 3(4), 453-464.
- Cetron, M., and Landwirth, J. (2005). Public health and ethical considerations in planning for quarantine. *The Yale journal of biology and medicine*, 78(5), 329.
- Chen, N., Zhou, M., Dong, X., Qu, J., Gong, F., Han, Y. (2020). Epidemiological and clinical characteristics of 99 cases of 2019 novel coronavirus pneumonia in Wuhan, China: a descriptive study. *The Lancet*, 395(10223), 507-513.
- Clarkson, B. G., Culvin, A., Pope, S., and Parry, K. D. (2020). Covid-19: Reflections on threat and uncertainty for the future of elite women's football in England. *Managing Sport and Leisure*, 1-12.
- Collins, C., Upright, C., and Aleksich, J. (1989). Reverse isolation: what patients perceive. In *Oncology Nursing Forum* (Vol. 16, No. 5, pp. 675-679). ISO 690.
- Çavuşoğlu, S. (1993). Anadolu lisesi giriş sınavına katılan öğrencilerin sınav öncesi durumluk kaygı düzeylerinin sınav başarıları üzerindeki etkisinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi . Karadeniz Tekbik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Çiftçi, F., Demir, A., (2020). Covid-19 pandemisinde Türk profesyonel futbolcuların Covid-19 korkusu ve kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 26-38

- Costa, S., Santi, G., di Fronso, S., Montesano, C., Di Gruttola, F., Ciofi, E. G., Bertollo, M. (2020). Athletes and adversities: athletic identity and emotional regulation in time of COVID-19. *Sport Sciences for Health*, 16(4), 609-618.
- Çölgeçen, Y., ve Çölgeçen, H. (2020). Covid-19 pandemisine bağlı yaşanan kaygı düzeylerinin değerlendirilmesi: Türkiye örneği. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- Cüceloğlu D. *İnsan ve davranışı*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1996.
- Demir GT, Cicioğlu Hİ, İlhan EL. (2020). Athlete's anxiety to catch the novel coronavirus (Covid-19) scale (AACNCS): Validity and reliability study. *Journal of Human Sciences*, 17(2): 458-468.
- Dikmen, A. U., Kına, H.M., Özkan, S., Jones, M. N. (2020). Covid-19 Epidemiyolojisi: pandemiden ne öğrendik. *Journal of Biotechnology and Strategic Health Research*, (4), 29-36.
- Dilbaz N: Sosyal fobi. *Psikiyatri Dünyası Dergisi*, (1): 18–24, 1997.
- Dilmaç, B. ve Baş, A. (2019). Ergenlerin sahip oldukları değerler, öznel iyi oluşları ve sosyal kaygıları arasındaki yordayıcı ilişki. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(4), 3685-3697.
- Diñcer, E. D. (2010). Biyolojik saat ve kaygının temel bilişsel işlevler üzerindeki etkileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi
- Dökmeci, İ. *Tıp terimleri sözlüğü*. İstanbul Tıp Kitapevi, İstanbul, 2012.
- Duncker, C. (2020, 25 Mayıs). Manchester United Giving Players Psychological Support During Covid-19 Pandemic. Retrieved.: <https://www.goal.com/en/news/manchester-united-giving-playerspsychological-support/u2i09nyap8f516zhqfujhp3q1>, Goale
- Egunjobi, J. P. (2020). The perception of Covid-19 as a fear factor in the preparation for the pandemic aftermath. Nairobi: *Researchgate*, 10.
- Erdoğan, İ. (2008). Futbol ve futbolu inceleme üzerine bir araştırma. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 26, 1-58.
- Euronews, (2020, 1 Haziran). Fatih Terim koronavirüs (Covid-19) Test Sonucunun Pozitif Çıktığını Açıkladı. Erişim adresi: <https://tr.euronews.com/2020/03/23/fatih-terim-koronavirus-covid-19- test-sonucunun-pozitif-ciktigini-acikladi>
- Evans, A. B., Blackwell, J., Dolan, P., Fahlén, J., Hoekman, R., Lenneis, V., Wilcock, L. (2020). Sport in the face of the COVID-19 pandemic: towards an agenda for research in the sociology of sport. In: Taylor and Francis.
- Fetzer, T., Hensel, L., Hermle, J. ve Roth, C. (2020). Coronavirus perceptions and economic worry. arXiv. Erişim adresi: <https://arxiv.org/pdf/2003.03848.pdf>
- Fischhoff, B., Wong- Parodi, G., Garfin, D. R., Holman, E. A., and Silver, R. C. (2018). Public understanding of ebola risks: Mastering an unfamiliar threat. *Risk analysis*, 38(1), 71-83.
- Folkman, S., Greer, S. (2000). Promoting psychological well- being in the face of serious illness: when theory, research and practice inform each other. *psycho- oncology: journal of the psychological, Social and Behavioral Dimensions of Cancer*, 9(1), 11-19.
- Futbol Federasyonu Yayınları, Türk Futbol Tarihi (1904-1991), Cilt 1.Haziran, (1992); S.7-18.Retrieved:<https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronaviruscovid19/news/news/2020/3/who-announces-covid-19-outbreak-a-pandemic>.

- Gallego, V., Nishiura, H., Sah, R., Rodriguez-Morales, A. J. (2020). The Covid-19 outbreak and implications for the Tokyo 2020 Summer Olympic Games. *Travel Medicine and Infectious Disease*, (34), 101604.
- Gammon, J. (1998). Analysis of the stressful effects of hospitalisation and source isolation on coping and psychological constructs. *International Journal of Nursing Practice*, 4(2), 84-96. ISO 690.
- Gammon, J. (1999). The psychological consequences of source isolation: a review of the literature. *Journal of Clinical Nursing*, 8(1), 13-21.
- Garfin, D. R., Thompson, R. R., and Holman, E. A. (2018). Acute stress and subsequent health outcomes: a systematic review. *Journal of Psychosomatic Research*, 112, 107-113
- Geçtan, E. *İnsan olmak*. Metis Yayınları, İstanbul, 2016
- Goal. (2020, 24 Mayıs). Hangi ülkelerde futbol devam ediyor? Erişim adresi: goal.com/tr/haber/hangi-uelkelerde-futbol-devamediyor/hoamoyk6k7a252q7cckq3a2b6q
- Goodell, J. W. (2020). COVID-19 and Finance: Agendas For Future Research. *Finance Research Letters*. 35, 101512
- Göksu, Ö., Kumcağız, H. (2020). Covid-19 salgınında bireylerde algılanan stres düzeyi ve kaygı düzeyleri. *Turkish Studies*, 15(4), 463-479.
- Grant WB, Lahore H, McDonnell SL, Baggerly CA, French CB, Aliano JL, Bhattoa HP. (2020). Evidence that vitamin D supplementation could reduce risk of influenza and COVID-19 infections and deaths. *Nutrients*, 12 (4): 988.
- Grazier, S. (1988). The loneliness barrier. *Nursing times*, 84(41), 44.
- Gümüş E.A: Sosyal kaygının benlik saygısına ve işlevsel olmayan tutumlara göre yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, (26):63-75, 2006.
- Gümüş, M. (2002). Profesyonel futbol takımlarında puan sıralamasına göre durumluk kaygı düzeylerinin incelenmesi, Sakarya Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- Hacıcaferoğlu, S., Hacıcaferoğlu, B., Seçer, M. (2015). Halk oyunları branşına katılan sporcuların yarışma öncesi kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3(4), 288-297.
- Hasöksüz, M., Kiliç, S., Saraç, F. (2020). Coronaviruses and Sars-Cov-2. *Turkish Journal of Medical Sciences*, (50), 549-55.
- Hong, S., and Collins, A. (2006). Societal responses to familiar versus unfamiliar risk: comparisons of influenza and SARS in Korea. *Risk Analysis*, 26(5), 1247-1257. ISO 69.
- Horwitz, E.K. (2001). Language anxiety and achievement. *Annual Review of Applied Linguistics*, 21, 112-126.
- Hawryluck L, Gold WL, Robinson S, Pogorski S, Galea S, Styra R. (2004). SARS control and psychological effects of quarantine, Toronto, Canada. *Emerging Infectious Diseases*, 10 (7): 1206.
- Jeong, H., Yim, H. W., Song, Y. J., Ki, M., Min, J. A., Cho, J., and Chae, J. H. (2016). Mental health status of people isolated due to Middle East Respiratory Syndrome. *Epidemiology and health*, 38.
- Jones, J. H. and Salathé, M. (2009). Early assessment of worry and behavioral response to novel swineorigin influenza A(H1N1). *Plos ONE*, 4, 1-8.

- Kaya, M., Varol, K. (2004). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin durumluk-sürekli kaygı düzeyleri ve kaygı nedenleri (Samsun örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (17): 31- 63.
- Kaya, B. (2020). Pandeminin ruh sağlığına etkileri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23 (2), 123- 124.
- Kılıçbay, M. A. (1999). Uygarlığın ödülü olarak kaygı. *Doğu Batı Dergisi*, (6): 124.
- Kleinberg, B., Van der Vegt, I. and Mozes, M. (2020). Measuring emotions in the Covid-19 real world worry dataset. *arXiv preprint arXiv:2004.04225*.
- Knowles, H. E. (1993). The experience of infectious patients in isolation. *Nursing times*, 89(30), 53-56.
- Koç, H. (2004). Profesyonel futbolcularda durumluk kaygı düzeylerini etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Konter, E. (1997). Profesyonel futbolcuların yaş gruplarının durumluk kaygı düzeylerine etkisi. Uluslar arası Spor Psikolojisi Sempozyumu 10- 12 Ekim. (1). Mersin.
- Köknel, Ö. *Kaygıdan mutluluğa kişilik*. Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1995, 1997.
- Kunter, E. *Sporla stres ve performans*. Saray Tıp Kitapevleri, İzmir, 1996.
- Lau, J. T. F., Kim, J. H., Tsui, H. and Griffiths, S. (2007). Perceptions related to human avian influenza and their associations with anticipated psychological and behavioral responses at the onset of outbreak in the Hong Kong Chinese general population. *American Journal of Infection Control*, 35, 38-49.
- Lee, D. H., Kim, J. Y., and Kang, H. S. (2016). The emotional distress and fear of contagion related to Middle East Respiratory Syndrome (MERS) on general public in Korea. *Korean J Psychol Gen*, 35(2), 355-383
- Lee, J., Graham, A.V. (2001). Student's perception of medical school stress and their evaluation of a wellness elective. *Medical education*, 35: 652-659.
- Lesko, L. M., Kern, J., Hawkins, D. R. (1984). Psychological aspects of patients in germ-free isolation: A review of child, adult, and patient management literature. *Medical and pediatric oncology*, 12(1), 43-49.
- Leung, G. M., Ho, L. M., Chan, S. K., Ho, S. Y., Bacon-Shone, J., Choy, R. Y., Hedley, A. J., Lam, T. H. and Fielding, R. (2005). Longitudinal assessment of community psychobehavioral responses during and after the 2003 outbreak of severe acute respiratory syndrome in Hong Kong. *Clinical Infectious Diseases*, 40, 1713-1720.
- Lu, R., Zhao, X., Li, J., Niu, P., Yang, B., Wu, H. (2020). Genomic characterisation and epidemiology of 2019 novel Coronavirus: implications for virus origins and receptor binding. *The Lancet*, 395(10224), 565-574.
- Luo, M., Guo, L., Yu, M., and Wang, H. (2020). The psychological and mental impact of Coronavirus disease 2019 (COVID-19) on medical staff and general public—a systematic review and metaanalysis. *Psychiatry Research*, 113190.
- Mann, Rh., Clift, B.C., Boykoff, J., Bekker, S. (2020). Athletes As Community; Athletes In Community: COVID-19, Sporting Mega-Events and Athlete Health Protection. *British Journal of Sports Medicine*, (54), 1071-1072.
- Marakoğlu, İ., Demirel, S., Özdemir, D., Sezer, H. (2003). Periodontal tedavi öncesi durumluk ve süreklilik kaygı düzeyi. *Cumhuriyet Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi*, 6(2): 73-79.
- Manuell, M. E., and Cukor, J. (2011). Mother Nature versus human nature: public compliance with evacuation and quarantine. *Disasters*, 35(2), 417-442.

- Martens, R., Vealey, R.S., Burton, D. (1990). *Competitive anxiety in sport*. Champaign Human Kinetics Books.
- McCloskey B, Zumla A, Ippolito G, Blumberg L, Arbon P, Cicero A: Mass gathering events and reducing further global spread of Covid-19: a political and public health dilemma. *The Lancet*, (395):1096-1099, 2020.
- McIntosh, K., Dees, J. H., Becker, W. B., Kapikian, A. Z., and Chanock, R. M. (1967). Recovery in tracheal organ cultures of novel viruses from patients with respiratory disease. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 57(4), 933-940.
- Meijer, A., Webster, C. W. R. (2020). The Covid-19-crisis and the information polity: An overview of responses and discussions in twenty-one countries from six continents. *Information Polity*, 25(3), 243-274.
- Mitte, K. (2008). Memory bias for threatening information in anxiety and anxiety disorders: a meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 134(6), 886.
- Öner, N. ve Le Compte, A. *Durumluk – sürekli kaygı envanteri el kitabı*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2.Basım, İstanbul, 1985.
- Öntürk, Y., Karacabey, K. ve Özbar, N. (2019). Günümüzde spor denilince ilk akla neden futbol gelir? Sorusu üzerine bir araştırma. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 1-12.
- Öz, F. (2004). *Sağlık alanında temel kavramlar: İmaj*.
- Özbayır, T., Yavuz, M., Taşdemir, N., Dirimeşe, E., Seki, Z., ve Okgün, A. (2011). Cerrahi hastalıkları hemşireliği intörn öğrencilerinin klinik uygulamayı değerlendirmeleri ve akademik başarı durumları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 27(1), 1-9.
- Özdemir, Ö., Pala, A. Çocuklarda COVID-19 enfeksiyonunun tanısı, tedavisi ve korunma yolları. *J Biotechnol and Strategic Health Res.* 2020; 4: 14-21.
- Özgün, A., Türkmen, M. Ayhan, B. (2021). Sporcuların Covid-19'a yakalanma kaygısı ve spora bağlılık durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7 (1), 298-315.
- Özgül, F. (2003). *Beden eğitimi ve spor yüksek okulu öğrencilerinde durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Özguven, İ. E. (2012). *Psikolojik testler*. 11. Basım. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özen, N. (2012). *Türk kültür tarihinde spor ve türklerin spora katkıları*. Yüksek Lisans Tezi. Batman Üniversitesi. Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Batman.
- Öztürk, M. O. (1994). *Nevrotik stresle ilgili somatoform bozukluklar*. Hekimler Yayın Birliği, 261. İstanbul.
- Parnell D, Widdop P, Bond A, Wilson R: Covid-19, networks and sport, managing sport and leisure. doi: 10.1080/23750472.2020.1750100, 2020.
- Polatcan, İ., ve Kaptangil, İ. (2021). Beden Eğitimi ve spor yüksekokulunda eğitim alan öğrencilerin yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygılarının incelenmesi. *Journal of Turkish Studies*, 16(3), 1179-1194.
- Roy, D., Tripathy, S., Kar, S. K., Sharma, N., Verma, S. K., and Kaushal, V. (2020). Study of knowledge, attitude, anxiety and perceived mental healthcare need in Indian population during COVID-19 pandemic. *Asian journal of psychiatry*, 51, 102083.
- Rubin, G.J., Wessely, S. (2020). The psychological effects of quarantining a city, *Bmj*, 368.

- Santi, G., Quartiroli, A., Costa, S., Di Fronso, S., Montesano, C., Di Gruttola, F., Bertollo, M. (2020). The impact of the COVID-19 lockdown on coaches' perception of stress and emotion regulation strategies. *Frontiers in Psychology*, 11.
- Scheiner, B. (2020). COVID-19'u kim üretti? Aşısı ne zaman bulunacak? Prof. Dr. Sait Yılmaz 25 Mart 2020 Giriş. *Policy*.
- Scovel, T. (1978). The effect of affect on foreign language learning: A Review of the Anxiety Research. *Language Learning*. 28(1), 129-142.
- Sehdev, P. S. (2002). The origin of quarantine. *Clinical infectious diseases: an official publication of the Infectious Diseases Society of America*, 35(9), 1071.
- Şenel, E. (2021). *Profesyonel voleybol oyuncularında yeni tip korona virüse (covid-19) yakalanma kaygısı ile zihinsel dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Shalev, D., Shapiro, P. A. (2020). Epidemic psychiatry: The opportunities and challenges of Covid-19. *General Hospital Psychiatry*, (64), 68-71.
- Spencer, J. (2020). How's this for a lively conference call? bayern munich stars link up on zoom for a 90-minute training session from home as coaches keep an eye on them.. after taking a 20 per cent pay-cut to save the jobs of the club's low-paid staff.
- Spielberger CD, Gorsuch RL, Lushene R. Vagg PR, Jacobs GA: Durumluk-sürekli kaygı envanteri el kitabı. Palo Alto, Psychologists Press, p.216-219, CA, 1983.
- Stambulova, N. B., Schinke, R. J., Lavalley, D., and Wylleman, P. (2020). The COVID-19 pandemic and Olympic/Paralympic athletes' developmental challenges and possibilities in times of a global crisis-transition. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1-10.
- Statista, (2020, 15 Haziran). Main worries or concerns about the COVID-19 / coronavirus pandemic in the United States, United Kingdom and Germany 2020. Retrieved: <https://www.statista.com/statistics/1107986/main-worries-and-worries-about-the-covid-19-korona-pandemic/>
- Su, N., Arslan, O. ve Çar, B. (2021). Pandemi sürecinde kadın futbolcuların yeni tip koronavirüse yakalanma kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7 (1), 212-223.
- Şahinler, Y., Ulukan, M., Ulukan, H. (2020). Covid-19 Sürecinde Fiziksel Aktivite Yapan Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 171-184.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2021a). Covid-19 salgın yönetimi ve çalışma rehberi. Erişim: 17 Kasım 2021, <https://covid19.saglik.gov.tr/Eklenti/41940/0/covid19toplumdasalginyonetimirehberi-19112021pdf.pdf>
- Taha, S. A., Matheson, K., and Anisman, H. (2014). H1N1 was not all that scary: Uncertainty and stressor appraisals predict anxiety related to a coming viral threat. *Stress and health*, 30(2), 149-157
- Tarhan, N. (2012). *Genç arkadaşım*. Timaş Yayınları.
- Tavacıoğlu L. (1997). *Kaygının reaksiyon zamanı üzerine etkisi*. Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu, Mersin, Bildiriler Kitabı. 1, 47-50.
- Tekin, E. (2020). COVID-19 Kaygısının motivasyon üzerindeki etkisi: z kuşağı üzerine bir araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).

- Tekkurşun, D. G., Cicioğlu, H. İ., İlhan, E.L. (2020). Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma kaygısı ölçeği (SYTKYKÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of human sciences*, 17 (2), 458-468.
- The Guardian, (2020, 5 Haziran). Football League Clubs scramble to agree player wages deal in covid-19 Crisis. <https://www.theguardian.com/football/2020/apr/10/efl-clubscoronavirus-crisis-wages-pfa-time-running-out>
- Torales, J., O'Higgins, M., Castaldelli-Maia, J. M., and Ventriglio, A. (2020). The outbreak of COVID-19 coronavirus and its impact on global mental health. *International Journal of Social Psychiatry*. 66 (4), 31-320.
- Toresdahl, B. G., and Asif, I. M. (2020). Coronavirus disease 2019 (COVID-19): considerations for the competitive athlete. In: SAGE Publications Sage CA: Los Angeles, CA.
- Tükel, E., Alkın, T. (2006). Gökalp PG. Psikodinamik açıdan anksiyete kavramı ve anksiyete bozuklukları. In Anksiyete Bozuklukları, (Eds R Tükel, T Alkın):152-5. Ankara, *Türkiye Psikiyatri Derneği Yayınları*, 2006.
- Türk Dil Kurumu. (2020, 10 Haziran). Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluyor, tff.org, Türkiye Futbol Federasyonu, arşivlendi, erişim tarihi: 7 Ocak 2019 <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=294>
- WHO. (2020) Coronavirus. Retrieved: https://www.who.int/healthtopics/coronavirus#tab=tab_1. Sayfa 12
- Wilder-Smith, A., and Freedman, D. O. (2020). Isolation, quarantine, social distancing and community containment: pivotal role for old-style public health measures in the novel coronavirus (2019-nCoV) outbreak. *Journal of travel medicine*, 27(2), taaa020
- World Health Organization (WHO). (2020) Announces Covid-19 Outbreak A Pandemic.
- World Helth Organization. (2020b). Coronavirus disease 2019 (COVID-19): situation report, 117; 12.
- World Health Organization, WHO Director-General's Remarks at the Media Briefing On 2019-nCoV Date: 11.02.2020. Retrieved: <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-remarks-at-the-media-briefing-on-2019-ncov-on11february-2020>.
- Wu, K. K., Chan, S. K., Ma, T. M. (2005). Posttraumatic stress after SARS. *Emerging infectious diseases*, 11(8), 1297. Xiang, Y. T., Yang, Y., Li, W., Zhang, L., Zhang, Q., Cheung, T., and Ng, C. H. (2020). Timely mental health care for the 2019 novel coronavirus outbreak is urgently needed. *The Lancet Psychiatry*, 7(3), 228-229.
- Xu X, Yu C, Zhang L, Luo L, Li J. (2020). Imaging features of 2019 novel coronavirus pneumonia. *European Journal of Nuclear Medicine and Molecular Imaging*, (47), 1022- 1023.
- Xu, Z., Shi. L., Wang, Y., Zhang, J., Huang, L. and Zhang, C. (2020) Pathological findings of covid-19 associated with acute respiratory distress Syndrome. *Lancet Respir Med*, 8(4), 420-422.
- Yetim, A. (2014). *Sosyoloji ve spor*. 6. Baskı. Berikan Yayınevi. Ankara
- Yıldırım, T. T., Karaman, T. (2017). Dış hekimliği fakültesi prelinik öğrencilerinin kaygı ve depresyon düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri Journal Dental Sci*, 23(3), 155-165.
- Yıldız, A. B., Nilüfer, Ç. A. T., ve doğu, G. A. Sporcuların yeni tip koronavirüse (covid-19) yakalanma kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 26(4), 453-464.

Zhang, J., Wu, W., Zhao, X., Zhang, W. (2020). Recommended psychological crisis intervention response to the 2019 novel coronavirus pneumonia outbreak in China: a model of West China Hospital. *Precision clinical medicine*, 3(1), 3-8.

EKLER

Ek-1: Sporcular Yeni Tip Koronavirüse Yakalanma Kaygısı Ölçeği

Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısı Ölçeği (SYTKYKÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

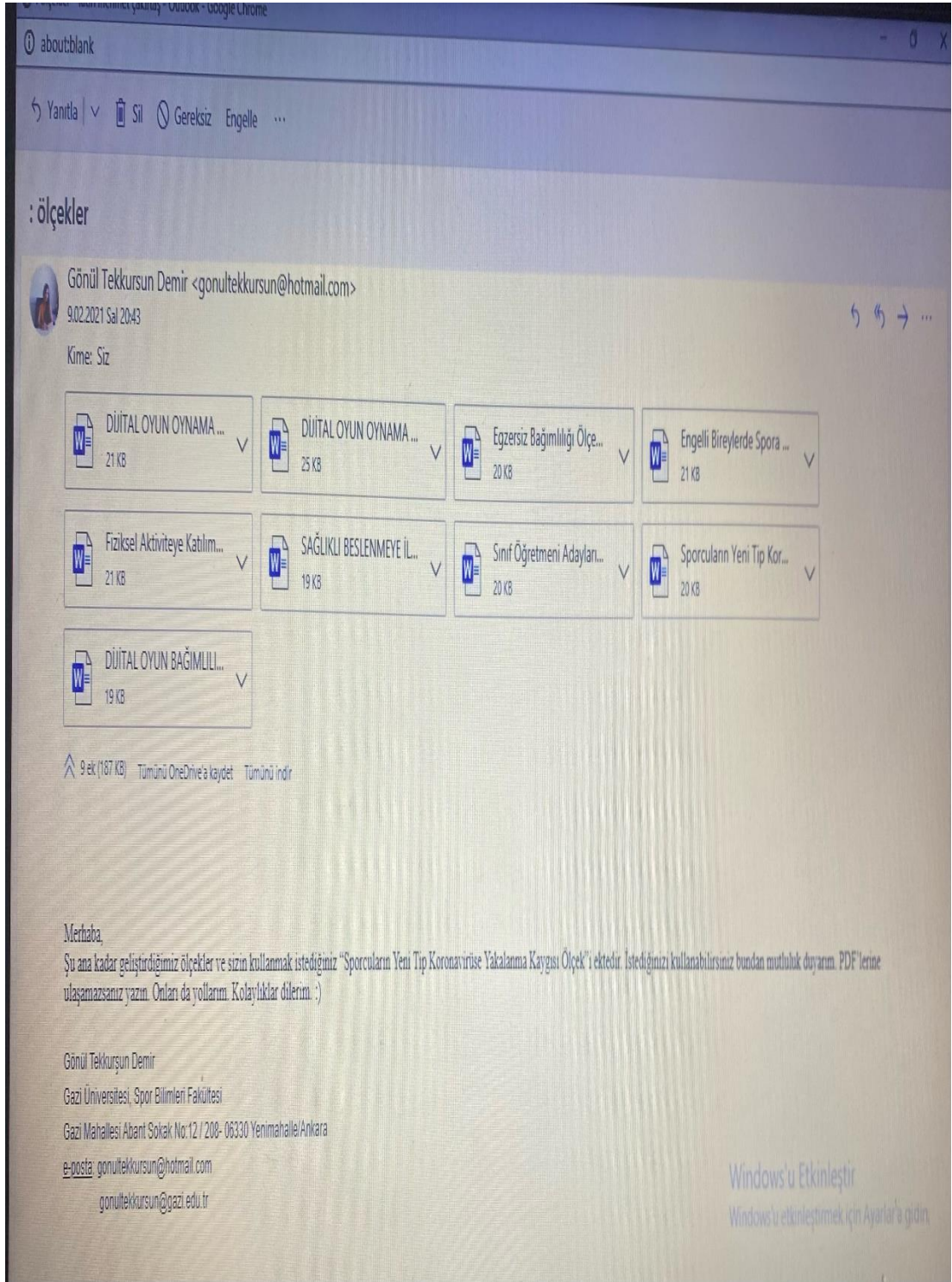
	Kes ni lik le kat lı mı y o r u m	Kat ılmı yo ru m	Kar ar sız ım	Kat ılı yo ru m	Kes ni lik le kat ılı yo ru m
1 Yeni tip koronavirüsün performansımı düşürebileceğini düşününce endişelenirim.	1	2	3	4	5
2 Yeni tip koronavirüse yakalanmış biriyle karşılaşsam bile kendimi rahat hissedirim.**	1	2	3	4	5
3 Sportif ortamlarda bulunursam yeni tip koronavirüs bana bulaşacak diye korkarım.	1	2	3	4	5
4 Yeni tip koronavirüs yaşamımı kısıtlayacağı için gerilirim.	1	2	3	4	5
5 Yeni tip koronavirüsün vücudumda yaratacağı fiziksel tahribattan korkarım.	1	2	3	4	5
6 Yeni tip koronavirüse yakalanmış biriyle karşılaşmaktan endişe ederim.	1	2	3	4	5
7 Yeni tip koronavirüsün bende yaratacağı duygusal tahribattan korkarım.	1	2	3	4	5
8 Yeni tip koronavirüse yakalanırsam kendi ihtiyaçlarımı karşılayamam diye endişelenirim.	1	2	3	4	5
9 Yeni tip koronavirüs bana bulaşmış olsa kaygılı hissederdim.	1	2	3	4	5
10 Yeni tip koronavirüs bulaştığında başıma neler geleceğini bilememek beni tedirgin eder.	1	2	3	4	5
11 Yeni tip koronavirüs bulaşır ne kadar sürede iyileşeceğimi bilememek beni kaygılandırır.	1	2	3	4	5
12 Yeni tip koronavirüs bulaşacak diye dışarı çıkmaktan sakınırım.	1	2	3	4	5
13 Yeni tip koronavirüs bulaşacak diye antrenmanlarımı ertelerim.	1	2	3	4	5
14 Yeni tip koronavirüs bulaşacak diye alışverişimi ertelerim.	1	2	3	4	5
15 Yeni tip koronavirüs bulaşacak diye egzersiz yapmak için dışarı çıkmaktan kaçınırım.	1	2	3	4	5
16 Yeni tip koronavirüs bulaşır diye kalabalığa girmekten kaçınırım.	1	2	3	4	5

** Ters madde.

Ölçek Bireysel Kaygı (BK), ikinci faktör Sosyalleşme Kaygısı (SK) alt boyutlarından oluşmaktadır. İlk 11 madde BK'yı, 12., 13., 14. 15. ve 16. maddeler SK'yı oluşturmaktadır. BK, korku duyulan bir durum karşısında kaygı ve tedirginlik yaratan duyguların ortaya çıkmasıdır. SK, korku duyulan vakalarda sosyalleşme durumundan kaygı duyulması ve sosyalleşmeden kaçınma yaşanmasıdır. 11 maddeden oluşan Bireysel Kaygı faktöründen alınabilecek en düşük puan 11 olup, en yüksek puan 55'tir. Korku duyulan bir durum karşısında sosyalleşme durumundan kaygı duyma ve sosyalleşme ortamından kaçınma durumu temsil eden, 5 maddeden oluşan Sosyalleşme Kaygısı faktöründen alınabilecek en düşük puan 5 olup, en yüksek puan 25'tir. Kaygı durumu yükseldikçe psikolojik açıdan sağlıklı olma durumu artmaktadır. SYTKYKÖ toplam puan üzerinden yapılacak değerlendirmelerde ölçekten alınabilecek en düşük puan 16 olup en yüksek puan 80'dir. 16 maddeden oluşan ölçek beşli likert tipindedir. Bu bağlamda maddeler "Hiç Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum", "Tamamen Katılıyorum" şeklinde sıralanmış; 1, 2, 3, 4 ve 5 şeklinde derecelendirilmiştir. Ters maddeler ise 5, 4, 3, 2 ve 1 olarak kodlanmalıdır. Ölçekte yalnızca 2. madde olumsuz ifade içerdiği için ters kodlanmalıdır.

DFA sonucunda elde edilen uyum indeksileri $\chi^2/sd=1,87$, RMSEA=,08, PGFI=,62, PNFI=,80, GFI=,92, AGFI=,90, IFI=,97, NFI=,95 ve CFI=,97'dir. YTKYÖ'nün Bireysel Kaygı faktörünün AVE değeri ,52 olup CR katsayısı ,92'dir. Sosyalleşme Kaygısı faktörünün AVE değeri ,58 olup CR katsayısı ,87'dir. BK faktörünün iç tutarlılık katsayısı ,90; SK iç tutarlılık katsayısı ,84 ve SYTKYKÖ toplam puanının iç tutarlılık katsayısı ,92'dir.

Ek-2: Anket Ölçek İzni

The screenshot shows an email interface in a browser. The email is from Gönül Tekkursun Demir <gonultekkursun@hotmail.com> and is dated 9.02.2021 Sal 20:43. The subject is "ölçekler". The email contains several attachments, all in PDF format:

- DİJİTAL OYUN OYNAMA ... (21 KB)
- DİJİTAL OYUN OYNAMA ... (25 KB)
- Egzersiz Bağımlılığı Ölçe... (20 KB)
- Engelli Bireylerde Spora ... (21 KB)
- Fiziksel Aktiviteye Katılım... (21 KB)
- SAĞLIKLI BESLENMEYE İL... (19 KB)
- Sınıf Öğretmeni Adayları... (20 KB)
- Sporcuların Yeni Tıp Kor... (20 KB)
- DİJİTAL OYUN BAĞIMLILI... (19 KB)

Below the attachments, there is a summary: 9 ek (167 KB) Tümüü OneDrive'a kaydet Tümüü indir.

The email body contains the following text:

Merhaba,
Şu ana kadar geliştirdiğimiz ölçekler ve sizin kullanmak istediğiniz "Sporcuların Yeni Tıp Koronavirüse Yakalanma Kaygısı Ölçek" i ektedir. İstediginizi kullanabilirsiniz bundan mutluluk duyarım. PDF'lerine ulaşamazsanız yazın. Onları da yollarım. Kolaylıklar dilerim. :)

Gönül Tekkursun Demir
Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi
Gazi Mahallesi Abant Sokak No:12 / 200- 06330 Yenimahalle/Ankara
e-posta: gonultekkursun@hotmail.com
gonultekkursun@gazi.edu.tr

Windows'u etkinleştir
Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin.

Bilimsel Araştırma Başvurusu

3.03.2021

Kime: f.m.cakirtas@hotmail.com >

Bilimsel Araştırma Başvurusu

Sayın İlgili,

Bilimsel Araştırma Platformuna yapmış olduğunuz başvuru incelenmiştir.

Bu çalışmayı yapmanız Bakanlığımızca uygun olarak değerdendirilmiştir. Araştırmanızın gerektirdiği diğer tüm süreçlerin (etik kurul, etik komisyon, faz çalışması, diğer izinler vb.) tamamlanması konusunda araştırmacı/lar sorumludur.

Açıklama :

Form Adı : Fatih Mehmet

ÇAKIRTAŞ-2021-03-02T12_46_24

Başvuru Formu için [tıklayınız](#).

Başvuru Formunuzu <https://>

bilimselarastirma.saglik.gov.tr/ adresinden

görüntüleyebilirsiniz.

İlginiz ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

T.C. Sağlık Bakanlığı

Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: Bu ileti Bilimsel Araştırmanızın

Değerlendirilmesinin tamamlanması nedeniyle sistem tarafından otomatik gönderilmiştir. Lütfen bu iletiyi cevaplamayınız.

ETİK KURUL KARARI

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
26.02.2021	2	2021/180

KARAR NO:
2021-180

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi Fatih Mehmet ÇAKIRTAŞ 'ın Doç. Dr. Mehmet ÇEBİ danışmanlığında "Amatör Futbolcuların Yeni Tip COVID-19'a Yakalanma Kaygılarının İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezine ilişkin anket çalışmasını içeren 4956 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi Fatih Mehmet ÇAKIRTAŞ 'ın Doç. Dr. Mehmet ÇEBİ danışmanlığında "Amatör Futbolcuların Yeni Tip COVID-19'a Yakalanma Kaygılarının İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezine ilişkin anket çalışmasının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

ÖZ GEÇMİŞ

Fatih Mehmet Çakırtaş 2005 yılında Yeni Samsun Lisesini bitirdi. 2012 yılında Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesinde Antrenörlük bölümüne, 2013 yılında çift anadal ile Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesinde Öğretmenlik Bölümüne başladı. 2018 yılında Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesinde Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Programına girdi. Futbol branşında profesyonel geçmişi olup, Basketbol, Futbol ve Futsal branşında antrenörlük yapmaktadır.

TARİH: 28/03/2022

İletişim Bilgileri

ORCID ID : 0000-0002-6361-0637

